

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชา : กรณีตัวอย่างโรงเรียนรุ่งอรุณ

วิชา ดนตรี

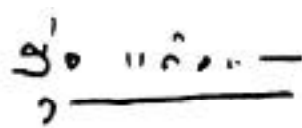
โครงการนฤมิปัญญาดนตรีไทย
ระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๒๓ หมวด ๔ ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งเรื่อง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการสาระความรู้ต่างๆ ตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษา

การบูรณาการสาระความรู้ด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมนั้น ครูอาจารย์ ส่วนใหญ่อาจจะยังไม่คุ้นเคย เพราะวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนแต่เดิมนั้นเน้นการแยก ส่วนเป็นรายวิชา เป็นชั้นเรียน เป็นชั่วโมงหรือคาบเวลาที่ตายตัวมาช้านาน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนรุ่งอรุณ ได้เน้นการบูรณาการ สาระความรู้ต่างๆ เป็นองค์รวม การเรียนหนึ่งโครงการสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ ไปสู่เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้อย่างประสานกลมกลืนทั้งเรื่องคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น มีความยืดหยุ่น ใน เรื่องเวลาเรียน มีการเรียนแบบคละชั้นที่ผู้เรียนต่างวัยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา และสอดคล้องกับแนวทาง การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ประสบการณ์ของ โรงเรียนรุ่งอรุณจะเป็นตัวอย่างและแนวทางให้ครูอาจารย์ทั้งหลายได้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดย บูรณาการสาระความรู้ต่างๆ เป็นองค์รวมนั้นเป็นเรื่องไม่ยาก ทุกคนสามารถทำได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียน รุ่งอรุณทุกคน ที่ได้มอบประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ล้ำค่านี้ เพื่อเผยแพร่แก่ครูอาจารย์ ทั้งหลายได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้บังเกิดผลกับผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป

(ดร.รุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รุ่งอรุณ เปรียบได้กับสัญญาณแห่งอาทิตย์อุทัย
นั่นคือ เมื่อแสงเงินแสงทองแห่งรุ่งอรุณปรากฏขึ้นคราใด
วิถีเรื่องราวของแสงอาทิตย์ ย่อมฉายขึ้นสู่ความสว่างไสวในที่สุดนั้น
ฉันใดก็ฉันนั้น

เมื่อกัลยาณมิตรและโยนิโสมนสิการ
ซึ่งเป็นเหตุภายนอกและภายในถึงพร้อมทั้ง ๒ ประการ
จึงเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นๆ กำลังดำเนินไปตามครรลองของ ศีล สมาธิ ปัญญา
อันเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ในที่สุด

ส า ร บั ญ

คำนำ	๓
------	---

บทนำ

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนรุ่งอรุณ	๗
--	---

บทที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม	๑๗
๑ คืออะไร	๑๙
๒ ช่วยในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไร	๒๐
๓ การสร้างหน่วยการเรียนรู้	๒๒
ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา	๒๒
ขั้นตอนที่ ๒ สร้างแผนภาพความคิดหลัก	๒๓
ขั้นตอนที่ ๓ แผนการสอนรวม	๒๔
ขั้นตอนที่ ๔ แผนการสอนย่อยของครู	๒๖
แบบวัดและประเมินผล (ปผ.๑)	๒๖
แบบวัดและประเมินผลการเรียน	
รายบุคคล (ปผ.๒)	๒๗
แบบรายงานและการประเมิน	
การเรียนประจำหน่วย (ปผ.๓)	๒๘

บทที่ ๒

การวางแผนการสอน	
: หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม	๒๙
๑ แนวความคิดสำคัญ	๓๑
๒ แผนภาพความคิดหลัก	๓๒
๓ แผนการสอนรวม	๓๘
๔ การวัดและประเมินผล	๔๑
๕ การยืดหยุ่นแผน	๔๔
๖ หยดน้ำแห่งความรู้	๔๕

บทที่ ๓

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ	๔๗
---	----

ภาคผนวก	๖๑
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม วิชาดนตรี	

บทนำ

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน :

กรณีตัวอย่างโรงเรียนรุ่งอรุณ

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนรุ่งอรุณ

๑ คำนำ

การที่สังคมไทยในปัจจุบัน เห็นความสำคัญของการศึกษาสำหรับเยาวชนผู้มีอายุตั้งแต่ ๖-๑๗ ปี โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการฝึกฝนเล่าเรียนในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีความรู้พื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนและดำรงชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี ดังเช่นที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แล้วนั้น โดยหวังว่า ภายใต้การ จัดมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสำคัญ (๘ รายวิชา) ในระดับช่วงชั้นต่างๆ ที่ถือว่าเทียบเท่ามาตรฐานสากลนั้น จะเป็นเครื่องช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้เรียนรู้เป็น กล่าวคือ รู้เท่าทันองค์ความรู้ต่างๆ และมีอิสรภาพทางปัญญา พอที่จะประมวลความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง

เพื่อให้เป็นเช่นนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำมาตรฐานแกนกลางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานขึ้น (ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔) มีลักษณะเป็นเพียงมาตรฐานแกนกลางเพื่อเอื้อให้สถานศึกษาต่างๆ สามารถพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของตนต่อไปให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายอยู่ที่มาตรฐานเชิงคุณภาพในทุกมิติของผู้เรียน ซึ่งจะกำหนดได้ด้วยมาตรฐานสาระการเรียนรู้ กลุ่มวิชาหลัก (๘ รายวิชา) และมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น (อายุ) เพื่อเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถเลือกจัดกระบวนการเรียนรู้พร้อมทั้งพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรขึ้นเองอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานแกนกลาง และรักษาคุณภาพไว้ได้โดยทั้งถึงกัน

๒ แนวคิดของการปรับปรุงหลักสูตร

การศึกษาพื้นฐานของเยาวชนไทย เป็นความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการวางรากฐาน “การเรียนรู้เป็น” ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งมีได้เป็นไปเพียงมิติแห่ง “ความรู้” เพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็น “กระบวนการพัฒนา” ด้านความคิด สติปัญญาและจิตใจไปพร้อมกัน ดังนั้น ภารกิจของโรงเรียนและครูผู้สอนจึงควรช่วยผสมผสาน “ความรู้” และ

“กระบวนการ” เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียน แต่ละวัย แต่ละรายวิชา โดยครูเป็นผู้ออกแบบวางแผน “หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม” ขึ้นอย่างครบวงจร และเป็นไปตามหลักสูตรรายวิชา เพื่อใช้เป็นแผนการเรียน การสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงได้อย่าง ต่อเนื่องครบถ้วนทุกมิติ

ในการดำเนินการประมวลหลักสูตรรายวิชาดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยขอบเขตและลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระ ดำเนินการควบคู่ไปกับการกำหนดจุดประสงค์การบรรลุผลการเรียนในแต่ละขั้นต่อนั้นๆ ของแต่ละระดับชั้นทุกรายวิชา คือ รายวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ (และภาษาที่ ๓) ดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ดนตรีสากล ศิลปะและทัศนศิลป์ พลศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสามารถตรวจเทียบเคียงกับมาตรฐานด้านสาระวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น (ตามมาตรฐานแกนกลาง) ได้ ผลที่ปรากฏจากการเทียบเคียงครอบคลุมเนื้อหาสาระไว้อย่าง กว้างขวาง และสามารถลงลึกได้ เนื่องจากวิธีการที่เชื่อมโยงเนื้อหาเข้าเป็นชุดขององค์ความรู้หนึ่งๆ เพื่อให้มั่นใจได้ว่า แนวทางการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวมนั้นเป็นแนวทางการ ปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานแกนกลางได้เป็นอย่างดี

๓ หลักการของการปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรก็เพื่อให้มีแนวทางหรือกติกาเบื้องต้นที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายที่มีบทบาทต่อการเรียนการสอน ได้ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียงกัน จนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันได้ในที่สุด หลักการที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

- ๓.๑ **มาตรฐานหลักสูตรรายวิชา (SUBJECT ORIENTED)** แต่ละโรงเรียนทำการวิเคราะห์และประมวลผล การศึกษาและทดลองปฏิบัติรายวิชาในทุกระดับชั้น (เรียงตามลำดับระดับชั้น) และสรุปเป็นหลักสูตร รายวิชา ได้แก่ ๑. วิชาภาษาไทย ๒. วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๓. วิชาวิทยาศาสตร์ (ธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา) ๔. วิชาคณิตศาสตร์ ๕. วิชาภาษาอังกฤษ ๖. วิชาศิลปะและ ทัศนศิลป์ ๗. วิชาดนตรีไทย นาฏศิลป์ ๘. วิชาดนตรีสากล ๙. วิชาพลศึกษา ๑๐. วิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพื่อบ่งบอกแนวคิดหลัก ขอบเขต และองค์รวมของเนื้อหา จุดประสงค์การบรรลุผลการเรียนรู้ของเนื้อหาตามระดับชั้นนั้นๆ โดยละเอียด เพื่อให้เป็นแนวทางด้านเนื้อหาสาระ และเป้าหมายเชิงคุณภาพของผู้เรียนตามลำดับแต่ละชั้น

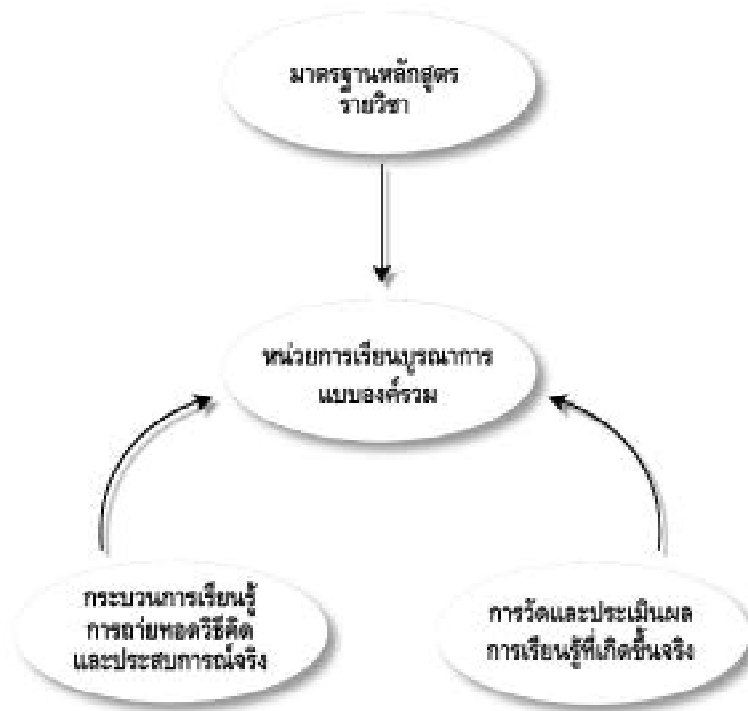
๓.๒ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม (INTEGRATING OR THEMATIC BASED UNIT OF CONTENTS) จากมาตรฐานหลักสูตรรายวิชาในข้อ ๓.๑ ซึ่งได้บ่งบอกทิศทาง เป้าหมาย ขอบเขตของเนื้อหาสาระในแต่ละระดับไว้แล้วอย่างชัดเจน ครูจะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ช่วยให้สามารถนำมาออกแบบสร้างหน่วยการเรียนรู้ โดยทำการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจ เพื่อระบุ “ความเชื่อมโยง” ต่อเนื่องของเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กันเป็นองค์รวม (ตามธรรมชาติและความ เป็นจริงขององค์ความรู้ชุดนั้นๆ) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงที่มา-ที่ไปและความสำคัญของเรื่องราว นั้นๆ ซึ่งมักจะมีคุณค่าต่อบุคคล (รวมถึงผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม) ผู้เรียนจึงจะสามารถเข้าใจและ ประมวลภาพรวมของมวลสาระนั้นๆ ในหลากหลายมิติได้ และอาจเชื่อมโยงกับมวลสารอื่น ๆ ได้ ด้วยตนเอง ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้พิจารณากำหนดโครงเรื่อง (THEME) ให้เหมาะสม โดยจะมีความกว้าง หรือลึกซึ่งเพียงใดขึ้นอยู่กับวัยและภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓.๓ สร้างกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดวิถีคิดจากประสบการณ์จริง (ACTIVE LEARNING) ระหว่าง ครู-นักเรียน-และสื่อจริงตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมนั้นๆ การกำหนดกระบวนการเรียนรู้ นี้ ถือเป็นหลักการสำคัญสำหรับทุกระดับและทุกรายวิชา แต่อาจจะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ดีครูทุกคนจะได้นำหลักการนี้ไปใช้เพื่อการออกแบบและสร้างแผนการเรียนการสอน ซึ่งผสมผสานวิธีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยอาศัยความเข้าใจของครูที่มีต่อธรรมชาติ การเรียนรู้ และเจตจำนงของผู้เรียนตามวัยนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก และร้อยเรียง จัดลำดับ กิจกรรมลักษณะต่างๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและสามารถบรรลุจุดประสงค์นั้นๆ ได้ โดยที่ นักเรียนเป็นผู้ลงมือทำหรือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตนเอง ตามแผนการเรียนการสอน จนประจักษ์รู้ เช่น การลงมือทำชิ้นงานหรือโครงงานหนึ่งๆ ที่ต้องใช้ทักษะต่างๆ ตั้งแต่การสังเกต เปรียบเทียบ บันทึก วิเคราะห์ ทดลอง ประมวล สรุปผลด้วยตนเอง หรือการทำงานชิ้นใหญ่ ร่วมกันเป็นทีม การออกศึกษาภาคสนาม (ครูได้ศึกษาเตรียมการไว้ก่อนแล้ว) และการบันทึก ประสบการณ์ตามใบงาน ตลอดจนการฝึกฝนทำแบบฝึกหัดหรือการทดสอบเพื่อเกิดความแม่นยำ และความชำนาญ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละกิจกรรมหรือแต่ละวิธีการจะนำไปสู่เป้าหมายและ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่หลากหลายในทุกมิติ เช่น มิติของพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความ คล่องแคล่วในการปฏิบัติ การบริหารเวลา ความมุ่งมั่น ตั้งใจ และประสิทธิภาพของการทำงาน มิติ ด้านความเข้าใจและความแม่นยำในเนื้อหาสาระหรือด้านคุณภาพทางสติปัญญาาระดับต่างๆ เช่น การคิดเชื่อมโยง การคิดแก้ปัญหา การสืบค้น การประมวล สรุป เป็นต้น

๓.๔ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง (AUTHENTIC ASSESSMENT) จากจุดประสงค์ การบรรลุผลการเรียนในหลักสูตรรายวิชาดังกล่าวในข้อ ๓.๑ เพื่อเชื่อมโยงลงสู่การปฏิบัติจริง กระทำโดยการแยกจุดประสงค์นั้นๆ ลงในแผนการเรียนการสอนย่อยของครูผู้สอน จะช่วยให้ครู ผู้สอนยึดคุณภาพรวมของแผนได้ทั้งหมด ครบวงจรตั้งแต่ลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ขอบเขต กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนเฉพาะตอน จนถึงจุดประสงค์การบรรลุผลของตอนนั้น ซึ่งครูสามารถ วัดและประเมินนักเรียน (เป็นรายบุคคล) ได้เป็นระยะหรือช่วงเวลาเป็นคะแนนของแต่ละ

จุดประสงค์ไว้เป็นเบื้องต้น ตลอดจนคะแนนของชิ้นงานและการทดสอบ (ถ้ามี) ซึ่งเมื่อจบภาคการศึกษา จะนำผลมาประมวลรวมขั้นสุดท้ายของวิชานั้นๆ เพื่อจัดทำรายงานผลการศึกษารายภาคให้ผู้ปกครองทราบต่อไป จะเห็นได้ว่ากลไกการวัดประเมินผลนักเรียนในลักษณะนี้ ในทางกลับกัน จะช่วยประเมินแผนของครูด้วย ในระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนและการประเมินนักเรียน ครูจะพบข้อบกพร่องหรือผิดพลาดของกิจกรรมบางอย่าง ซึ่งต้องจัดปรับแก้ไขไปให้ทันทันที หากจุดประสงค์นั้นไม่สามารถบรรลุได้จริง ด้วยอุปสรรคหรือปัจจัยที่ยากแก่การควบคุม หรือภาวะผู้เรียนที่ยังไม่พร้อม หรือเรียนรู้ได้เร็วเกินกว่าแผน เป็นต้น ทั้งนี้จะช่วยให้ครูได้ปรับแก้ที่ผู้เรียนได้ทันทันทีในกรณีที่ประสบปัญหาในการเรียน โดยไม่ต้องรอให้จบภาคการศึกษา

จากหลักการทั้ง ๔ ข้อข้างต้น มีความสำคัญต่อเนื่องประกอบกัน หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไป การปรับปรุงหลักสูตรจะไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง และจากหลักการดังกล่าวนี้เอง ที่มีผลต่อการจัดคาบเวลาเรียน ภาคการเรียน จำนวนนักเรียนต่อห้องและสัดส่วนครูต่อนักเรียน สภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ตลอดจนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งล้วนเป็นสภาพการที่จำเป็นต้องตามมาเอื้ออำนวยให้เกิดการปฏิบัติได้จริงต่อไป

แผนภาพ : แสดงหลักการของการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาของโรงเรียนรุ่งอรุณ

๕ จุดมุ่งหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ก็เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้เรียนรู้เป็น กล่าวคือ รู้เท่าทันองค์ความรู้ต่างๆ และมีสภาพทางปัญญา พอที่จะประมวลความรู้นั้นๆ ให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง โดยมุ่งสู่ระบบการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ภายใต้ระบบโรงเรียนอันเป็นมาตรฐานสากลนี้ เป็นจุดตั้งต้นที่เหมาะสม กับความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน หากเพียงแต่สามารถจัดปรับระบบนี้ขึ้นไปสู่ระดับที่มั่นใจได้ว่าเป็นพื้นฐานที่แท้จริงแห่งภูมิปัญญาของสังคมไทย เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่พึ่งพาสติ-สัมปชัญญะของตน ในการสร้างองค์ความรู้ให้กับสังคมต่อไปในอนาคตได้

เงื่อนไขสำคัญของการปรับเปลี่ยนระบบโรงเรียนดังกล่าวขึ้นอยู่กับคุณภาพบุคคลในโรงเรียนนั่นเอง และในทางกลับกัน คุณภาพของบุคคลทั้งหลายในโรงเรียน ไม่ว่าจะครู-นักเรียน ฯลฯ นั้น ก็อาจฝึกฝนให้เกิดขึ้นและเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการได้ โดยอาศัยกระแสความสัมพันธ์ต่อกันชนิดหนึ่งซึ่งก่อกำเนิดมาจากแกนกลาง คือ หลักสูตร ที่เป็นเครื่องกำหนดหน้าที่ บทบาท ทำที่ วิสัยทัศน์ ความคิด ภายใต้วิธีการเรียนรู้ในทุกมิติอย่างชัดเจนที่สุดนั่นเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้าง จนถึงการใช้หลักสูตรที่มีลักษณะเหมือนกระบวนการวิจัยและพัฒนานั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวผู้กระทำและต่อผลงานที่ปรากฏพร้อมกันไปในด้านตัวผู้กระทำ ซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ในด้านผลงานก็เช่นกัน มีตั้งแต่ระดับโครงสร้างหลักสูตรและการบริหารมาสู่หน่วยการเรียนบูรณาการแบบองค์รวม ชั้นเรียนที่มีวุฒิภาวะ และผลงานประมวลความรู้ประจำภาคการศึกษาของนักเรียน (หยดน้ำแห่งความรู้) ในที่สุด

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีศูนย์กลางทั้งกระบวนการอยู่ที่ “หน่วยการเรียนบูรณาการแบบองค์รวม” นี้ นำไปสู่จุดมุ่งหมายสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. เกิดการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของบุคลากรโดยรวมให้เป็นผู้เรียนรู้ เป็นอยู่เสมอ
๒. เกิดการปรับปรุงสาระวิชาอย่างเชื่อมโยงเป็นองค์รวม เติมไปด้วยเรื่องราวของการเรียนรู้เข้าสู่ความจริงและความดีงาม
๓. นักเรียนและชั้นเรียนเกิดเจตจำนงที่ชัดเจน มีฉันทะ มีความมุ่งมั่น ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำอธิบายหลักสูตร

๕.๑ เนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรรายวิชา แต่ละระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อครอบคลุมสาระการเรียนรู้ทั้งหมด
๒. ระบุแนวคิดพื้นฐานของสาระความรู้ นั้น คือ เนื้อหาอย่างเป็นองค์รวมของความรู้หนึ่งๆ ซึ่งมีที่มา การดำเนินเรื่องราวและคุณค่าเฉพาะสาระนั้นๆ ที่มีต่อผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเกณฑ์หรือข้อบ่งชี้ที่นำไปสู่ความจริง ความดีงาม ซึ่งควรค่าแก่ผู้เรียนในวัยนั้นๆ ได้
๓. ระบุจุดประสงค์ที่นักเรียนควรบรรลุผลการเรียนเรื่องนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ผลซึ่งเป็นคุณภาพทางด้านความคิด ความรู้ ความเข้าใจ (พุทธิพิสัย) และผลด้านสติปัญญาและจิตใจ (จิตตพิสัย)

อย่างไรก็ดี หลักสูตรรายวิชานี้สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานแกนกลางได้โดยง่าย เนื่องจากในกลุ่มสาระวิชานั้นเหมือนกันเกือบทั้งหมด และการระบุแนวคิดพื้นฐานหรือคุณค่าขององค์ความรู้ก็ดี การระบุจุดประสงค์การบรรลุผลการเรียนก็ดี สามารถเทียบเคียงได้กับการระบุมตรฐานกลุ่มสาระวิชาและมาตรฐานช่วงชั้นได้

ตารางที่ ๑ การเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้รายวิชาและระดับชั้น (เฉพาะกรณีโรงเรียนรุ่งอรุณ)
กับกลุ่มสาระวิชาและการเรียนรู้ช่วงชั้นของมาตรฐานแกนกลาง

กลุ่มสาระวิชา ช่วงชั้นที่ ๑	หลักสูตรรายวิชา	แนวคิดพื้นฐานและคุณค่าเฉพาะ ของสาระวิชา	
๑. สุขศึกษาและ พลศึกษา	๑. กีฬาทางบก และทางน้ำ และ “ยุทธศิลป์”	การเล่นและการปฏิบัติ ที่บ่มเพาะแรงส่งของชีวิต ขยายศักยภาพทั้งกายและใจ	เพื่อฟื้นฟูพลังกายและใจ ให้หนักแน่นมั่นคงต่อเนื่อง มีจังหวะการดำรงชีวิต เคารพกติกาสังคมเป็น
๒. ทักษะศิลป์ ดนตรีและ นาฏศิลป์	๒. ทักษะศิลป์-ทัศนศิลป์ ๓. ดนตรีไทย-นาฏศิลป์ ๔. ดนตรีสากล	(โปรดดูรายละเอียดในหลัก สูตรรายวิชาของแต่ละวิชา แต่ละระดับชั้น)	
๓. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๕. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ศึกษาการสืบทอดข้อมูล ความเป็นมาของมนุษย์และ สังคม การอิงอาศัยกันระหว่าง มนุษย์และโลก	การแปลความเห็นและตีความ อย่างแยกคาง ตรงสู่ความจริง ของปรากฏการณ์ทางสังคม และโลก
๔. ภาษาไทย	๖. ภาษาไทย	ภาษาไทยและไวยากรณ์เป็นที่ อาศัยเกิดการก่อร่าง ถักทอ และสืบทอดอารยธรรมไทย	การถ่ายทอดความคิดและจิตใจ ในการงานของวิถีไทย เป็นการ สะสมต้นทุนภาษา + ประสบการณ์ ที่ประณีตรับรู้ ความหมายอย่างสุขุม
๕. คณิตศาสตร์	๗. คณิตศาสตร์	(โปรดดูรายละเอียดในหลักสูตรรายวิชา)	
๖. วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	๘. ธรรมชาติศึกษาและ ประยุกต์วิทยา	เข้าถึงความจริงของมนุษย์-โลก ฯลฯ และเทคโนโลยี	ประจักษ์รู้องค์ประกอบย่อยและ การดำรงสภาวะนั้นๆ ที่อิงอาศัยกันอย่างสมดุล
๗. การงานและ อาชีพ	๙. กลุ่มการงานอาชีพ - เทคโนโลยีสารสนเทศ - ทัศนศิลป์/จิตรกรรม - ออกแบบ/วาดเส้น - ภาษาที่ ๓ - การพัฒนาวิธีคิด	(โปรดดูรายละเอียดในหลักสูตรรายวิชาของแต่ละวิชา แต่ละระดับชั้น)	
๘. ภาษา ต่างประเทศ	๑๐. ภาษาอังกฤษ (ภาษาที่ ๓ ม.ปลาย)	(โปรดดูรายละเอียดในหลักสูตรรายวิชา)	
๙. กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน	๑๑. กิจกรรมของห้องเรียน การศึกษาภาคสนาม ลูกเสือ-เนตรนารี รักษาดินแดน		

จุดประสงค์ คือการบรรลุผลของผู้เรียน	ช่วงชั้นที่ ๑ ป.๑-๓ (อายุ ๖-๘ ปี)	ช่วงชั้นที่ ๒ ป.๔-๖ (อายุ ๙-๑๑ ปี)	ช่วงชั้นที่ ๓ ม.๑-๓ (อายุ ๑๒-๑๔ ปี)	ช่วงชั้นที่ ๔ ม.๔-๖ (อายุ ๑๕-๑๗ ปี)	๑๒ ระดับ
มีวิริยะอุตสาหะ มีความรอบรู้ กล้าหาญ เบิกบาน สามารถดำรง สุขภาพกายและใจของตนได้	✓	✓	✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	
มีวิจรรณญาณแม่นยำ บนพื้นฐาน สติ-สัมปชัญญะ เปลี่ยนมุมมองโดย จำแนกรับทได้ จึงเชื่อมโยงตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓	
ความคล่องแคล่วแม่นยำและ ความเชี่ยวชาญถึงขั้นมีปฏิภาณ ผ่านภาษาที่ดั่งงาม มีต้นทุนเพื่อ ความคิดสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	
เป็นนักสังเกตการณ์ที่มีสติ-สัมปชัญญะ เพื่อเก็บข้อมูลอย่างดี มีวิจรรณญาณในการ ฟังฟังตนเองและโลกอย่างสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	
			✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	

๕.๒ ภาคการเรียนและการจัดรายวิชาในแต่ละภาค จัดเวลาเรียนปีการศึกษาละ ๓ ภาคและจัดรายวิชาหลักเฉพาะภาค ๓ รายวิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) เรียนเต็มวิชา จบใน ๑ ภาคการศึกษา เนื่องจากลักษณะองค์ความรู้เหล่านี้เป็นเรื่องราวที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง จึงต้องการคาบเวลาเรียนติดต่อกันไปไม่ขาดตอน ส่วนรายวิชาอื่นๆ สามารถจัดกระจายเป็นตอนย่อยๆ ตลอดทั้งปีการศึกษา ซึ่งอยู่ในคาบเช้าหรือคาบบ่ายบ้างตามความเหมาะสม

การจัดครูผู้สอนเป็นครูประจำแต่ละรายวิชา (หรือคู่วิชา เช่น ภาษาไทยและสังคม วิทย์และคณิต) จำนวนนักเรียนแต่ละห้องไม่เกิน ๒๕ คน ครูทำการสอนห้องละ ๑-๒ คน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนของวิชานั้นๆ นอกจากนี้โรงเรียนรุ่งอรุณยังรับนักเรียนที่ต้องดูแลพิเศษ จำนวนห้องละ ๒ คนเรียนร่วมกันกับนักเรียนทั่วไป และการจัดชั้นคณะ (คือประถม ๓-๔ เรียนร่วมกัน) นอกเหนือไปจากระดับชั้นเรียนธรรมดาด้วย

ตารางที่ ๒ แสดงภาคเรียน เวลาเรียน และรายวิชาเรียนในแต่ละภาคประจำปีการศึกษา

ภาคเรียน	เวลาเรียน	รายวิชาทั่วไป	รายวิชาหลักเฉพาะภาค
๑. ภาคต้น	๑๔ สัปดาห์ (๒๑ พฤษภาคม - ๒๔ สิงหาคม)	(๑) พลศึกษา (๒) ทักษะศิลป์ (๓) ดนตรีไทย และนาฏศิลป์ (๔) ดนตรีสากล (๕) คณิตศาสตร์ (๖) การงานและอาชีพ (เฉพาะมัธยม) (๗) ภาษาอังกฤษ (๘) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระจายลงในภาคปฏิบัติของวิชาหลักรวมทั้งลูกเสือ-เนตรนารี)	(๑) ภาษาไทย (เป็นหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการพร้อมกิจกรรมปฏิบัติและการออกภาคสนาม)
๒. ภาคกลาง	๑๓ สัปดาห์ (๑๗ กันยายน - ๑๔ ธันวาคม)	(๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) เหมือนภาคต้น	(๑) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (เป็นหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการพร้อมกิจกรรมปฏิบัติและการออกภาคสนาม)
๓. ภาคปลาย	๑๓ สัปดาห์ (๕ มกราคม - ๕ เมษายน)	(๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) เหมือนภาคต้น	(๑) ธรรมชาติศึกษาและประยุกต์วิทยา (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) (เป็นหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการพร้อมกิจกรรมปฏิบัติและการออกภาคสนาม)

บทที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

๑. คืออะไร

แผนการเรียนการสอน ๑ รายวิชา ๑ ระดับชั้น

แผนการเรียนครบวงจร

- เนื้อหาสาระ
- กิจกรรมการเรียนรู้
- วิธีวัดและประเมินผล

ครูเป็นผู้ออกแบบและสร้างหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวมช่วยการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไร

๒. ช่วยในการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างไร

โดย

๒.๑ บูรณาการเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา

วัฒนธรรมไทย

ธรรมชาติของสาระวิชาใด ๆ
มักจะต่อเนื่องเชื่อมโยง
มีที่มาที่ไป ไม่อาจแยกส่วนเรียน
อย่างขาดตอนได้

สาระวิชาต่าง ๆ
จะมีคุณค่าของสาระนั้น ๆ
ซึ่งมีความหมายต่อ
ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวมช่วยการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไร

๒.๒ บูรณาการกระบวนการเรียนรู้หลายมิติ

จินตนาการ
จดจำ ประมวล
วิเคราะห์ สังเคราะห์
สรุปผล

สังเกต สัมผัส
ตา ดู หู ฟัง
ถาม-ตอบ
ท่อง

บูรณาการ
กระบวนการเรียน
และประสบการณ์

วางแผนและติดตามงาน
พัฒนาตนเอง

ลงมือทำ
กิจกรรม
ฯลฯ

บูรณาการทักษะ

อ่าน

บันทึก
ทดสอบ
ภาคสนาม
ชมงานแสดง
ดนตรีไทย
นอกสถานที่

การทำงานเป็นทีม - เพื่อนๆ

๓. การสร้างหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๔ แผนการสอนย่อยของครู

แบบวัดและประเมินผล (ปผ.๑)

แบบวัดและประเมินผลการเรียนรายบุคคล (ปผ.๒)

แบบรายงานผลการประเมินการเรียนประจำหน่วย (ปผ.๓)

ขั้นตอนที่ ๓ แผนการสอนรวม

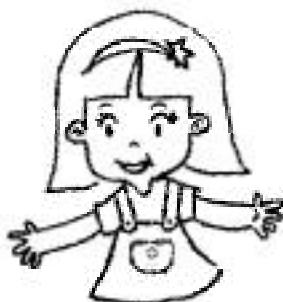
ขั้นตอนที่ ๒ สร้างแผนภาพความคิดหลัก

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา

(Conceptualization)

- ดูภาพรวมของเนื้อหาสาระทั้งหมด เพื่อแยกแยะหา “แก่นหลัก” ขององค์ความรู้นั้นๆ
- วิเคราะห์ให้ “เข้าใจถึงคุณค่า” ของสาระองค์ความรู้ ที่มีต่อผู้สอนและผู้เรียนในวัยนั้นๆ
- นำเนื้อหามาร้อยเรียงเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความสามารถเฉพาะทางของครูมาช่วยในการดำเนินเรื่องราว (Theme)

เรียนดนตรีไทย ทั้งสนุกทั้งได้ความรู้

นอกจากพวกหนูจะได้ฝึกฝนบรรเลงดนตรีแล้ว

พวกหนูยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนไทย

ประเพณี และวัฒนธรรม จากการประดิษฐ์

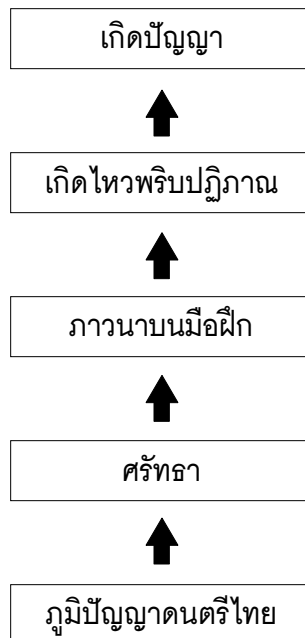
เครื่องดนตรี และการประดิษฐ์ท่วงทำนองเพลง

ในแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วยค่ะ

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างแผนภาพความคิดหลัก (Mind Mapping)

จากระบบความคิด
แจกแจงลำดับความสำคัญ
เรียบเรียงความต่อเนื่อง
ระบุกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนหลัก

ตัวอย่าง Mind Mapping

หน่วยการเรียนรู้วิชาดนตรี โครงการ “ภูมิปัญญาดนตรีไทย”
แผนภาพความคิดหลัก ในแต่ละวิชา มีขั้นตอนหรือรายละเอียดที่แตกต่างกัน

การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

ขั้นตอนที่ ๓ แผนการสอนรวมหรือ
แผนปฏิบัติการหนึ่งหน้ากระดาษ

เป็นโครงสร้างการทำงานทั้งภาคการศึกษา
สำหรับ ๑ รายวิชาเฉพาะ ๑ ระดับชั้น
และแสดงกำหนดการเรียนรู้โดย
ปฏิทินการเรียนการสอนทั้งภาคการศึกษา

ชื่อวิชา/หน่วยการเรียนรู้.....
ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา..... ระดับชั้น..... ชื่อผู้สอน

ตอนที่/ชื่อตอน จำนวนคาบ	ขอบเขตเนื้อหา สาระสำคัญ	จุดประสงค์ การบรรลุผลการเรียนรู้	แนวทางปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนรู้

การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

ปฏิทินการเรียนการสอน

ชื่อวิชา/หน่วยการเรียนรู้.....
 ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....ระดับชั้น..... ชื่อผู้สอน

สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.			เนื้อหา/กิจกรรม	สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.			เนื้อหา/กิจกรรม
สัปดาห์ ที่ ๑	๑	จ		สัปดาห์ ที่ ๖	๕	จ	
	๒	อ			๖	อ	
	๓	พ			๗	พ	
	๔	พ			๘	พ	
	๕	ศ			๙	ศ	
สัปดาห์ ที่ ๒	๙	จ		สัปดาห์ ที่ ๗	๑๒	จ	
	๑๐	อ			๑๓	อ	
	๑๑	พ			๑๔	พ	
	๑๒	พ			๑๕	พ	
	๑๓	ศ			๑๖	ศ	
สัปดาห์ ที่ ๓	๑๕	จ		สัปดาห์ ที่ ๘	๑๙	จ	
	๑๖	อ			๒๐	อ	
	๑๗	พ			๒๑	พ	
	๑๘	พ			๒๒	พ	
	๑๙	ศ			๒๓	ศ	
สัปดาห์ ที่ ๔	๒๒	จ		สัปดาห์ ที่ ๙	๒๖	จ	
	๒๓	อ			๒๗	อ	
	๒๔	พ			๒๘	พ	
	๒๕	พ			๑	พ	
	๒๖	ศ			๒	ศ	
สัปดาห์ ที่ ๕	๒๙	จ		สัปดาห์ ที่ ๑๐	๕	จ	
	๓๐	อ			๖	อ	
	๓๑	พ			๗	พ	
	๑	พ			๘	พ	
	๒	ศ			๙	ศ	

การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

ขั้นตอนที่ ๔ แผนการสอนย่อยของครู Teacher's Plan

เป็นการขยายแผนจากแผนรวม
นำลงสู่ปฏิบัติการในชั้นเรียน
ระบุรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้
เป็นรายคาบ/สัปดาห์/รายโครงการ ฯลฯ
ระบุจุดประสงค์การบรรลุผลการเรียน
ให้สอดคล้องกับกิจกรรมเหล่านั้น
ในแผนการสอนย่อยของครู จะต้องวางแผนในเรื่อง
การวัดและประเมินผลผู้เรียนไว้ด้วย

แบบวัดและประเมินผล (ปผ.๑)

วิชา/หน่วยการเรียนรู้	ระดับชั้น
ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา.....	ชื่อครูผู้สอน
ระบุ : สถานที่/อุปกรณ์/สื่อประกอบการเรียน/ตำรา/ แบบฝึกหัด/สมุดบันทึก/ใบงาน/แบบทดสอบ/ ภาคสนามของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน	หมายเหตุ : ครูอาจใช้แบบแผนการสอนย่อยนี้เป็นรายสัปดาห์ รายตอน หรือรายกิจกรรมได้แล้วแต่ความเหมาะสม เนื้อหา
ตอน	๑.
วันที่ถึง	๒.
เวลาเรียนรวม.....คาบ	๓.

กิจกรรม-การเรียนรู้	จุดประสงค์ที่นักเรียนควรบรรลุ
๑.	๑.
๒.	๒.
๓.	๓.
๔.	๔.
๕.	๕.

การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

แบบวัดและประเมินผลการเรียนรายบุคคล (ปผ.๒)

วิชา/หน่วยการเรียนรู้ ระดับชั้น

ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา..... ชื่อครูผู้สอน

เนื้อหา/ตอน จุดประสงค์

๑.

๒.

๓.

วันที่เดือน ถึงวันที่เดือน ๔.

คะแนนรวม..... ๕.

รายชื่อนักเรียน	ระดับการบรรลุผล					
	จุดประสงค์ ที่ ๑	จุดประสงค์ ที่ ๒	จุดประสงค์ ที่ ๓	จุดประสงค์ ที่ ๔	จุดประสงค์ ที่ ๕	หมายเหตุ /รวม
๑						
๒						
๓						
๔						
๕						
๖						
๗						
๘						
๙						
๑๐						
๑๑						
๑๒						
๑๓						
๑๔						

การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

แบบรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ประจำหน่วย (ปพ. ๓)

ชื่อวิชา/หน่วยการเรียนรู้.....
ภาคการศึกษา..... ปีการศึกษา ระดับชั้น.....
ชื่อครูผู้สอน-ประเมิน

ชื่อนักเรียน

คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้

แผนย่อยที่	ตั้งแต่วันที่ถึง

ผลงานที่นักเรียนทำส่ง	(คะแนนเต็ม)	(คะแนนที่ได้)
ตอนที่ ๑
ตอนที่ ๒
ตอนที่ ๓
รวม

ความคิดเห็นผู้สอน
.....
.....

ทักษะโดยรวม
ความเข้าใจเนื้อหา การตีความ ความคิดสร้างสรรค์
การสังเกตและตั้งคำถาม กระบวนการทำงาน
การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์

บทที่ ๒

การวางแผนการสอน :
หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

โปรดดูวิดีโอทัศน์
วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โครงการ “วิชานมไทย”
ประกอบ

๑	แนวความคิดสำคัญ
๒	แผนภาพความคิดหลัก
๓	แผนการสอนรวมหรือ แผนปฏิบัติการใน ๑ หน้ากระดาษ ตัวอย่าง ONE PAGE , ปฏิทิน
๔	การวัดและประเมินผล
๕	การยืดหยุ่นแผน
๖	หยดน้ำแห่งความรู้

แนวความคิดสำคัญ

- การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในด้านต่างๆ เช่น วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ล้วนเป็นผลมาจากการรับวัฒนธรรมต่างชาติ
- ทำอย่างไรจะให้ประชาชนไทย เยาวชน มีวิจรรณญาณ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยรู้จักเลือก รับ ปรับ เอาวัฒนธรรมต่างถิ่นนั้น เช่น การปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตและสังคม โดยไม่สูญเสียความเป็นตัวเองไป

 วิถีชนมไทย
 บอกอะไรในสังคม

- ครูผู้สอนให้มุมมองที่เชื่อมโยงเข้ากับชนมไทย เพราะอาหารแต่ละชนิด แต่ละสำรับของคนแต่ละกลุ่ม แต่ละเผ่า แต่ละเชื้อชาตินั้น ล้วนมีที่มาและแนวความคิดสร้างสรรค์ที่ผ่านการกลั่นกรองจากประสบการณ์การกินอย่างยาวนานกว่าจะมาเป็นอาหารหนึ่งจานที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน
- ชนแต่ละชาติ จะมีประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ความเชื่อ ประเพณี ของท้องถิ่นชุมชนนั้นๆ แฝงอยู่

 คิดอย่างเป็น
 กระบวนการ

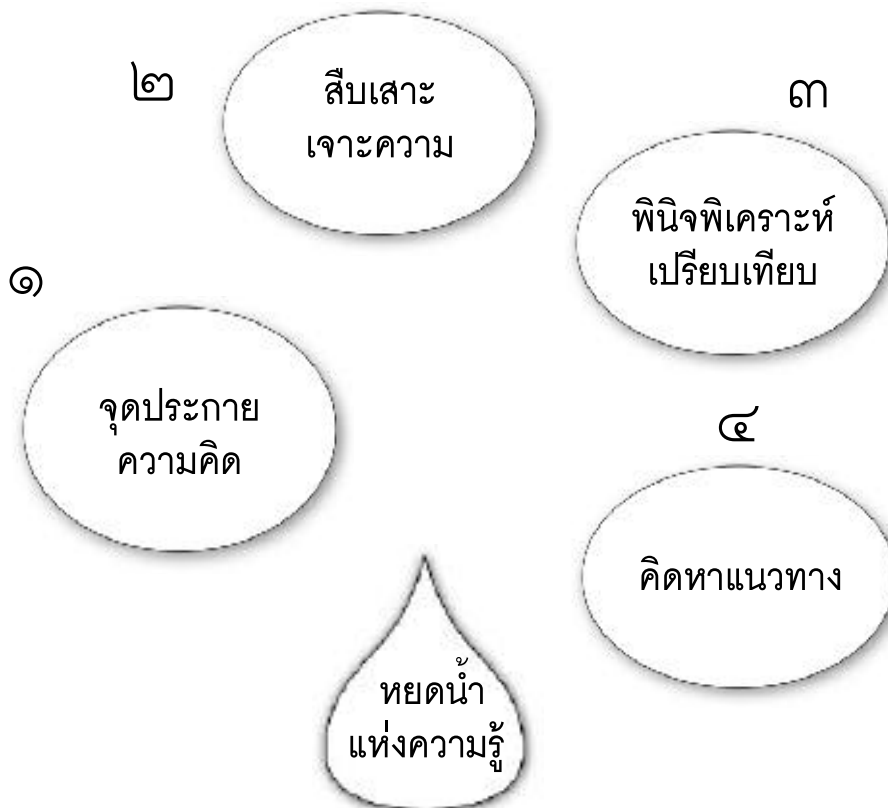
- สร้างวิธีการเรียนโดยผ่านกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบและต่อเนื่อง
- ฝึกสังเกต ตั้งข้อสงสัย ตั้งคำถาม หาคำตอบ ค้นคว้า นำข้อมูลมาพิจารณา วิเคราะห์อย่างรอบด้านและเชื่อมโยง
- มีส่วนช่วยในการทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างประสบการณ์ร่วม สรุป ประยุกต์ใช้ความรู้ร่วมกันในชีวิตจริง
- นำไปสู่การเกิดวิจรรณญาณและความเป็นผู้รู้จริง จนสามารถถ่ายทอดความคิดนั้นสู่บุคคลอื่นได้

๒ แผนภาพความคิดหลัก

ขอบเขตของเนื้อหา

- ศึกษาข้อมูลด้านภาษา การเมือง การปกครอง การทหาร จารีตประเพณี ศิลปะ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน ของสังคมไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา-สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและอิทธิพลของต่างชาติ
- ไล่เรียงศึกษาตามสมัยต่อมา ช่วงรัตนโกสินทร์ เน้นรัชกาลที่ ๔-๕ ที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกมาอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา การแต่งกาย ค่านิยมและขนบไทย ซึ่งเป็นผลสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันที่ ขนบไทยไม่เป็นที่นิยมเท่าขนบกรูบกรอบบรรจุกัญจน์ สมัยใหม่

Mind Mapping (แผนภาพความคิดหลัก)
วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โครงการ วิถีชนมไทย

รายละเอียดแผนภาพความคิดหลัก

จุดประกายความคิด
“ทำไมเจ้าตำรับขนมไทย
จึงเป็นชาวต่างชาติ?”
การศึกษาตัวตน สังคม อาหาร
และขนมที่สัมพันธ์กับมนุษย์
ขนมในงานประเพณีสารทไทย
ตรุษสงกรานต์
และขนมในงานไหว้พระจันทร์
และความสัมพันธ์
ของขนมกับบริบทสังคมในอดีต

สืบเสาะเจาะความ
ท้าวทองกีบม้าเจ้าตำรับขนมไทย
“ไข” ในขนมไทย
การเข้ามาของชาวต่างชาติ
ในสมัยอยุธยาและการเปลี่ยนแปลง
จากการได้รับอิทธิพลชาวต่างชาติ
บริบทของขนมไทยและสังคมไทย
ที่เปลี่ยนไปในสมัยอยุธยาตอนกลาง

พินิจพิเคราะห์เปรียบเทียบ
ความเปลี่ยนแปลงสังคมไทย
และขนมไทย อันเนื่องจากการรับ
วัฒนธรรมต่างชาติในช่วงรัตนโกสินทร์
รวมทั้งด้านสถาปัตยกรรม
การคมนาคม อาชีพและวิถีชีวิตด้านอื่นๆ

คิดหาแนวทาง
วิเคราะห์ขนมในปัจจุบันและปัจจัย
แห่งการเปลี่ยนแปลงของขนม
ทั้งแนวคิดทางการตลาด
การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ บรรจุภัณฑ์
รวมทั้งคิดหาแนวทางดำเนินชีวิต
ในกระแสโลกาภิวัตน์

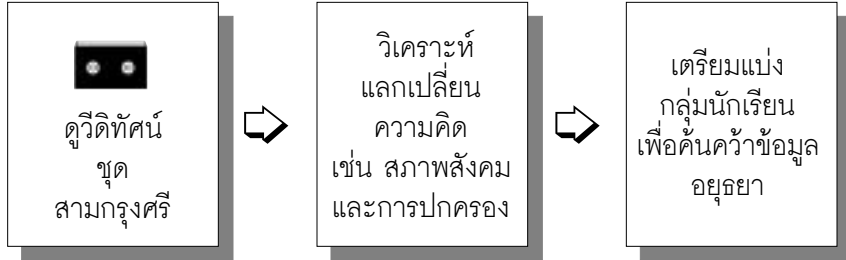

หยดน้ำแห่งความรู้
“แนวทางแห่งไท” รู้เขา รู้เรา รู้ปรับ
รู้ดำเนินชีวิตในวิถีที่รอบคอบ

ตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
การศึกษาภาคสนาม ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี

“นักสืบประวัติศาสตร์”

ขั้นก่อนเดินทาง

การเดินทาง

วันที่ ๑

ศึกษายังโบราณสถาน
เรื่องการตั้งเมือง

ตกค่ำ

กระบวนการของ
นักสืบประวัติศาสตร์

สรุปผลการสืบค้นประจำวัน

- สัมภาษณ์
- จดบันทึก
- ถ่ายภาพ
- วาดภาพ
- แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
การศึกษาภาคสนาม ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี

การเดินทาง

วันที่ ๒

ตำแหน่งที่ ๑

ไปบ้านชาวอยุธยา
ฝึกตัดทำขนมหวาน
มรดกของข้าวทองกิบม้า
ฝอยทองเม็ดขนุน

ตำแหน่งที่ ๒

ศึกษาถังโบราณสถาน
เรื่องการตั้งเมือง

กรุงเก่า
ฟังบรรยายจากวิทยากรพิเศษ
(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)
เรื่องการเสียกรุง
และประวัติของสถานที่ต่างๆ
ในบริเวณกรุงเก่า

ตำแหน่งที่ ๓

วัดพระศรีสรรเพชญ์
วาดภาพ
ถ่ายทอดความประทับใจ

ตกค่ำ

ชมทัศนียภาพกรุงเก่า
ยามค่ำคืน

ตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
การศึกษาภาคสนาม ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี

การเดินทาง

วันที่ ๓

ตำแหน่งที่ ๑

จังหวัดลพบุรี
ที่ตั้ง นารายณ์ราชนิเวศน์

ตำแหน่งที่ ๒

บ้านเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
คูเต่าอบขนมของท้าวทองกีบม้า

ตำแหน่งที่ ๓

วัดพระศรีมหาธาตุ

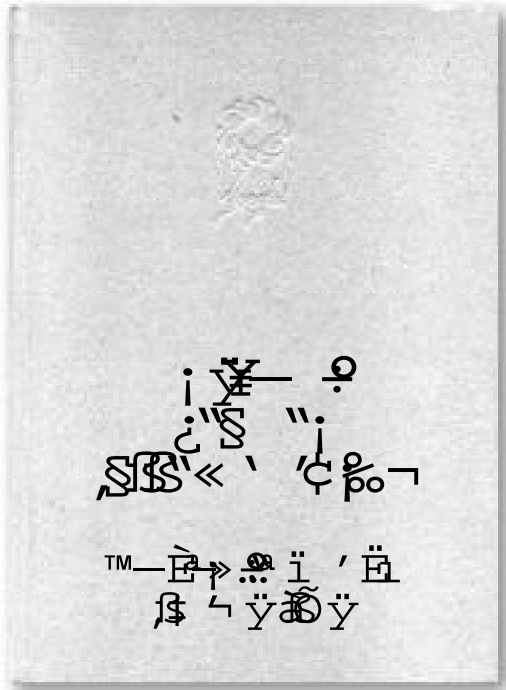

วนรอบเมืองลพบุรีบนถนนสายสำคัญ
ชื่อถนน ตั้งตามชื่อบุคคลสำคัญ
เช่น ถนนสุรศักดิ์ ถนนเดโช เป็นต้น

เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

ตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
การศึกษาภาคสนาม ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและลพบุรี

สรุปผล

การไปภาคสนาม

นำเสนอ รายงาน

การไปภาคสนาม

๓

แผนการสอนรวม

(แผนปฏิบัติการในหนึ่งหน้ากระดาษ)

แผนปฏิบัติการหนึ่งหน้ากระดาษ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โครงการงาน “วิถีชนมไทย”
ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ ภาคการศึกษาที่ ปีการศึกษา ชื่อผู้สอน

ตอนที่/ชื่อตอน จำนวนคาบ	ขอบเขตเนื้อหา แนวคิดหลัก สาระสำคัญ
<p>ตอนที่ ๑ : จุดประกายความคิด <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. รู้จักตัวตนและรากเหง้า ๒. มนุษย์กับอาหาร ๓. หวานลิ้นไม่สิ้นซาก ๔. ลิ้มรสหลากหลาย ๕. เจ้าตำรับขนมไทย (เวลา ๑๗ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. วิถีชีวิตของมนุษย์ที่เป็นสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติ จนถึงสังคมโลก ๒. วิถีชีวิต สังคมของคนไทยโบราณเป็นสังคมเกษตรกรรมพึ่งพาธรรมชาติ และมีความเชื่อในเรื่องความเคารพในธรรมชาติ และทำออกมาเป็นพิธีกรรมโดยมีขนมเป็นสื่อ ๓. ขนมไทยและประวัติความเป็นมา ๔. ประวัติความเป็นมาประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับขนมและอาหารไทย และที่ได้อิทธิพลจากต่างชาติ (จีน)
<p>ตอนที่ ๒ : สืบเสาะเจาะความ <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ไขข้อสงสัยเกี่ยวกับข้าวทองกีบม้า ๒. กรุงเก่ามาเล่าใหม่ (เวลา ๑๔ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ประวัตินุคคลสำคัญในสมัยอยุธยา เช่น ข้าวทองกีบม้า ผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงของขนมไทยและบุคคลสำคัญอื่นๆ ๒. การเปลี่ยนแปลงของขนมไทยอันเนื่องมาจากการที่สังคมไทยรับอิทธิพลจากต่างชาติในช่วงอยุธยาตอนกลางและสภาพสังคมด้านอื่น ๓. ความเป็นมาของชาติไทยและความงามทางวัฒนธรรมของชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ภาษา การค้า การต่างประเทศ การปกครอง ภูมิศาสตร์ และอาหารการกิน
<p>ตอนที่ ๓ : พินิจพิเคราะห์เปรียบเทียบ <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. กอบกู้ชาติไทยก่อนเกิดรัตนโกสินทร์ ๒. วิถีที่เปลี่ยนแปลงในสมัยรัตนโกสินทร์ (เวลา ๑๒ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. รู้จักประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชของพระเจ้ากรุงธนบุรี และการก่อเกิดรัตนโกสินทร์ ดำเนินในช่วงสมัยนี้ เช่น วันลอยกระทง การคมนาคม ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ รูปแบบสถาปัตยกรรม ๒. ความเหมือนและแตกต่างของขนมไทยดั้งเดิม ขนมไทยในปัจจุบัน (ส่วนผสม จุดประสงค์ วิธีทำ รสชาติ บรรจุภัณฑ์)
<p>ตอนที่ ๔ : คิดหาแนวทาง <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. วิถีเทศในไทย ๒. แนวทางแห่งไท (เวลา ๑๓ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. แนวคิดทุนนิยมในไทย หลักการตลาด(การวางแผนการตลาด) และการโฆษณาสภาพเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ระบบคุณค่าของประเทศไทยในปัจจุบัน

จุดประสงค์ การบรรลุผลการเรียนรู้	แนวทางปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนรู้
<p>๑. รู้จักตนเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและธรรมชาติ และสามารถเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ความมองคนในหลายแง่มุมทั้งปัจจัยภายใน (นิสัย) ควบคู่ไปกับรูปลักษณะภายนอก</p> <p>๒. รู้ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์</p> <p>๓. รู้ถึงความสำคัญของอาหาร โดยเฉพาะลักษณะส่วนประกอบของอาหารไทย ขนมหไทย เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำ ส่วนผสม จุดประสงค์การทำ (ขาย/ทำบุญ) ของอดีต-ปัจจุบัน และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา และความเชื่อในเรื่องขนมหไทย</p>	<p>๑. สร้างกติกาและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการอยู่ร่วมกัน</p> <p>๒. ลำดับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ในรูปของเสาแตรครอบครัว</p> <p>๓. เขียนเชื่อมโยงปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์</p> <p>๔. สืบค้น สัมภาษณ์ เชื่อมโยงประสบการณ์ในการจัดวางสำหรับสำหรับประกอบพิธีต่างๆ ทั้งของไทยต่างชาติ (จีน) เช่น พิธีไหว้พระจันทร์ และการทำบุญสารทไทย (ทำกระยาสารท)</p> <p>๕. เขียนบรรยาย ขนมหไทยที่ฉันประทับใจ (รูปลักษณะ + รสชาติ)</p>
<p>๑. มีความภาคภูมิใจ ประทับใจ และสำนึกในความเป็นไทย จากการศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต</p> <p>๒. รู้จักสืบค้น ดีความ วิเคราะห์โดยใช้วิจารณญาณของตนและของกลุ่มตามสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยเพื่อสามารถบอกถึงสภาพชีวิตการต่างประเทศ การเมือง ศาสนา ขนชาติ อาชีพ การปกครอง การค้าที่มีอิทธิพลต่อการเป็นไปในท้องถิ่นนั้นๆ</p>	<p>๑. อ่านบทความเพื่อสรุปประเด็น ดีความ แล้วทำเป็นรายงานประวัติบุคคลสำคัญ และเขียนสรุปสภาพของท้องถิ่นต่างๆ พิจารณาจากของฝาก ขนมหของแต่ละจังหวัด และวาดภาพอยุธยา</p> <p>๒. ศึกษาภาพ บทร้อยกรอง หนังสือและ VDO ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์สภาพสังคม อิทธิพลจากต่างชาติ เศรษฐกิจ ศาสนา อาชีพ ดาราศาสตร์ การปกครองและการคมนาคมสมัยอยุธยา</p> <p>๓. ออกภาคสนามที่อยุธยา รับฟังคำบรรยาย และศึกษาศถานที่จริงเพื่อค้นหาการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในอดีต และทำขนมหกับผู้รู้ เช่น ฝอยทอง เม็ดขนุน</p>
<p>๑. สามารถเปรียบเทียบวิเคราะห์ ดีความ และหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงรวมถึงผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนจนถึงปัจจุบัน</p> <p>๒. เข้าใจตั้งวัตถุประสงค์ของผู้ขายสินค้า (ขนมห) วัตถุประสงค์ ธุรกิจ สภาพสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนมหไทยในปัจจุบัน</p>	<p>๑. วาดภาพพร้อมบรรยายความประทับใจ ในสมัยธนบุรี</p> <p>๒. สังเกตขนมห ภาพ สื่อ บรรจุภัณฑ์ โฆษณาและเหตุการณ์ปัจจุบันแล้ววิเคราะห์ วิจารณ์ อิทธิพลของสื่อที่มีต่อการบริโภคและความเป็นไทย</p> <p>๓. ชมสื่อวิดีโอ แล้วเขียน วาดรูป การเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบขนมหไทยแบบดั้งเดิมและปัจจุบัน</p>
<p>๑. สามารถวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นการรับวัฒนธรรมต่างชาติที่มีผลต่อการบริโภคในปัจจุบัน</p>	<p>๑. บันทึกและเปรียบเทียบคุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ บรรจุภัณฑ์ ที่สังเคราะห์ขึ้น การพัฒนาขนมหไทยให้คงคุณค่าภูมิปัญญาไทย</p> <p>๒. วางแผนการทำขนมหไทยเพื่อจำหน่ายในงานหยดน้ำ “แนวทางแห่งไท”</p>

ปฏิทินการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โครงการ “วิถีชนมไทย”

ภาคการศึกษาที่..... ปีการศึกษา.....

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อครูผู้สอน.....

สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.			เนื้อหา/กิจกรรม	สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.			เนื้อหา/กิจกรรม
สัปดาห์ที่ ๑	๑	จ	ทักทายกันวันเปิดเทอม	สัปดาห์ที่ ๗	๑๔	พ	เยือนกรุงเก่าถิ่นท้าวทองกีบม้า
	๒	อ	สร้างกติกาการอยู่ร่วมกัน		๑๕	พ	เยือนกรุงเก่าถิ่นท้าวทองกีบม้า
	๓	พ	รู้จักตัวตน และรากเหง้า		๑๖	ศ	จารึกภูมิปัญญาในกรุงเก่า (นำเสนอ)
	๔	พ	รู้จักตัวตน และรากเหง้า	สัปดาห์ที่ ๘	๑๙	จ	จารึกภูมิปัญญาในกรุงเก่า
	๕	ศ	มนุษย์อยู่ได้อย่างไร		๒๐	อ	กอบกู้ชาติไทย ... ก่อเกิดรัตนโกสินทร์
สัปดาห์ที่ ๒	๘	จ	มนุษย์อยู่ได้อย่างไร		๒๑	พ	กอบกู้ชาติไทย ... ก่อเกิดรัตนโกสินทร์
	๙	อ	อาหารไทยหลากหลายรส		๒๒	พ	กอบกู้ชาติไทย ... ก่อเกิดรัตนโกสินทร์
	๑๐	พ	ขนมไทยที่รู้จัก		๒๓	ศ	วิถีที่เปลี่ยนแปลงในสมัยรัตนโกสินทร์
	๑๑	พ	ขนมหวานงานประเพณี	สัปดาห์ที่ ๙	๒๖	จ	มุมมองทุนนิยมในขนมไทย
	๑๒	ศ	ขนมหวานงานประเพณี		๒๗	อ	มุมมองทุนนิยมในขนมไทย
สัปดาห์ที่ ๓	๑๕	จ	กระยาสารท...สารทไทย (๑)		๒๘	พ	ขนมไทยความหมายที่แปรเปลี่ยน
	๑๖	อ	ท้องแห่งขนมไทย(เตรียมไปภาคสนาม)		๒๙	พ	ขนมไทยความหมายที่แปรเปลี่ยน
	๑๗	พ	ท้องแห่งขนมไทย(ภาคสนามบ้านข้าวเม่า)		๓๐	ศ	วิถีเทคโนโลยี
	๑๘	พ	ท้องแห่งขนมไทย(สรุปและเตรียมทำขนม)	สัปดาห์ที่ ๑๐	๒	จ	วิเคราะห์สื่อ ... วิเคราะห์คน
	๑๙	ศ	กระยาสารท...สารทไทย (๒-ทำขนม)		๓	อ	วิเคราะห์สื่อ ... วิเคราะห์คน
สัปดาห์ที่ ๔	๒๒	จ	รูปลักษณ์ และลีลาขนมไทย		๔	พ	วิถีขนมไทย
	๒๓	อ	รูปลักษณ์ และลีลาขนมไทย		๕	พ	วิถีขนมไทย
	๒๔	พ	ใครคือเจ้าตำรับขนมไทย		๖	ศ	แนวทางแห่งไท
	๒๕	พ	ใครคือท้าวทองกีบม้า	สัปดาห์ที่ ๑๑	๙	จ	
	๒๖	ศ	การเดินทางของไขในขนมไทย		๑๐	อ	
สัปดาห์ที่ ๕	๒๙	จ	ของฝากจากอยุธยา		๑๑	พ	
	๓๐	อ	ต่างชาติในชาติไทย		๑๒	พ	
	๓๑	พ	ต่างชาติในชาติไทย		๑๓	ศ	แนวทางแห่งไท
	๑	พ	รับวิถีเทศรับวิถีไทยในกรุงศรีอยุธยา	สัปดาห์ที่ ๑๒	๑๖	จ	(สรุปงาน และเตรียมงานหยดน้ำ)
	๒	ศ	รับวิถีเทศรับวิถีไทยในกรุงศรีอยุธยา		๑๗	อ	
สัปดาห์ที่ ๖	๕	จ	ค้นหาความเป็นไปในกรุงศรีอยุธยา		๑๘	พ	
	๖	อ	ค้นหาความเป็นไปในกรุงศรีอยุธยา		๒๑	พ	
	๗	พ	เยือนกรุงเก่าถิ่นท้าวทองกีบม้า		๒๒	ศ	นำเสนอหยดน้ำ (แนวทางแห่งไท)
	๘	พ	ภาคสนามอยุธยา และลพบุรี	สัปดาห์ที่ ๑๓	๒๓	จ	ก่อนวันปิดเทอม <u>ทำขนมขาย</u>
	๙	ศ			๒๔	อ	
สัปดาห์ที่ ๖	๑๒	จ	เยือนกรุงเก่าถิ่นท้าวทองกีบม้า		๒๕	พ	
	๑๓	อ	เยือนกรุงเก่าถิ่นท้าวทองกีบม้า		๒๘	พ	

๔ การวัดและประเมินผล

แบบวัดและประเมินผล ๑ (ปผ.๑)

ปผ.๑

วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โครงการงานวิถีนวมไทย

ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อครูผู้สอน

ระบุ : สถานที่/อุปกรณ์/สื่อประกอบการเรียน/ตำรา/
แบบฝึกหัด/สมุดบันทึก/ใบงาน/แบบทดสอบ/
ภาคสนามของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน

หมายเหตุ : ครูอาจใช้แบบแผนการสอนย่อยนี้เป็น
รายสัปดาห์ รายตอน หรือรายกิจกรรมได้
แล้วแต่ความเหมาะสม

ตอนที่ ๒

วันที่ ถึง.....

เวลาเรียนรวม ๑๔ คาบ

เนื้อหา

๑. สภาพของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในเรื่องสภาพสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ สถานที่ตั้ง ภูมิประเทศ
๒. การเปลี่ยนแปลงในสังคมอันเนื่องจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ
๓. ชีวประวัติบุคคลสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยา

กิจกรรมการเรียนรู้	จุดประสงค์ที่นักเรียนควรบรรลุ
<p>กรู่งเก่ามาแล้วใหม่ (๗ คาบ)</p> <ol style="list-style-type: none">๑. ให้นักเรียนศึกษาและเขียนสรุปสภาพโดยรวมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่น สภาพบ้านเมือง สถานที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ ขนชาติและศาสนา เป็นต้น โดยศึกษาผ่านภาพ หนังสือ การวิเคราะห์อาหารและขนมที่เป็นของฝากจากอยุธยา๒. ให้นักเรียนศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสังคมอันเนื่องมาจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ โดยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของชาวต่างชาติในสมัยอยุธยาตอนกลางได้๓. ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยอยุธยา ในด้านการเมือง การปกครอง การต่างประเทศ การค้า ศาสนา และวัฒนธรรมการกิน จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความ และภาพเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยา ที่เป็นชาวต่างชาติและเหตุการณ์ช่วงสมัยอยุธยาตอนกลางและจากออกภาคสนามที่อยุธยา โดยสามารถอ่าน เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอได้๔. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาประวัติทั่วทวงกับม้า และชาวต่างชาติที่สำคัญและเหตุการณ์สำคัญ ในสมัยอยุธยาตอนกลางแล้วสามารถเขียนตอบ ในประเด็นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การต่างประเทศ เชื้อชาติและศาสนา	<p>กรู่งเก่ามาแล้วใหม่ (๗ คาบ)</p> <ol style="list-style-type: none">๑. รู้จักการวิเคราะห์และเข้าใจสภาพท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยโดยการพิจารณาจาก “ของฝาก” และ “ขนม” ของแต่ละจังหวัด และสามารถบอกได้ถึงสภาพท้องถิ่นนั้นๆ ได้๒. เข้าใจความสัมพันธ์ของอาหารและขนมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น โดยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับของฝากหรืออาหารการกินที่สัมพันธ์กับสภาพชีวิตในแต่ละท้องถิ่น๓. วิเคราะห์และเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านต่างๆ ผ่านขนมและวิถีชีวิตในแต่ละยุคสมัย๔. มีความภาคภูมิใจในชาติไทยและเกิดความประทับใจในวิถีชีวิตในสมัยอยุธยาโดยสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ “อยุธยาในจินตนาการ” ได้๕. สังเกต และวิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจ ศาสนา อาชีพและการคมนาคมในสมัยอยุธยา โดยการศึกษาค้นคว้าจากภาพและบทร้อยกรอง “กำสรวลศรีปราชญ์” แล้วตอบคำถาม

แบบรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ประจำหน่วย (ปพ. ๓)

วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อโครงการ วิถีชนมไทย

ภาคเรียนที่

ปีการศึกษา

ชื่อครูผู้สอน-ประเมิน

ชื่อนักเรียน.....

คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้

ตั้งแต่แผนย่อยที่ ๑-๑๒ (วันที่เดือน..... ถึง วันที่เดือน.....)	
๑. รู้จักตัวตนและรากเหง้า (๓ คาบ)	๗. กรุงเก่ามาเล่าใหม่ (๗ คาบ)
๒. มนุษย์กับอาหาร (๒ คาบ)	๘. ย้อนเวลาหาภูมิปัญญาในกรุงเก่า (๙ คาบ)
๓. ลิ้มรสหลากหลาย (๒ คาบ)	๙. กอบกู้ชาติไทย..ก่อเกิดรัตนโกสินทร์ (๒ คาบ)
๔. หวานลิ้นไม่สิ้นซาก (๗ คาบ)	๑๐. วิถีที่เปลี่ยนแปลงในรัตนโกสินทร์ (๑๐ คาบ)
๕. เจ้าตำรับขนมไทย (๓ คาบ)	๑๑. วิถีเทศน์ไทย (๓ คาบ)
๖. ไขข้อสงสัยเกี่ยวกับข้าวทองกิบม้า (๒ คาบ)	๑๒. แนวทางแห่งไท (๑๐ คาบ)

ผลการประเมิน	(คะแนนเต็ม)	(คะแนนที่ได้)
๑. การศึกษาและวิเคราะห์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้
๒. ผลงานที่นักเรียนทำส่ง		
ชั้นที่ ๑ สืบวิถีชนมไทย
ชั้นที่ ๒ บันทึกภาคสนาม “เยือนกรุงเก่า:ดินข้าวทองกิบม้า”
ชั้นที่ ๓ การนำเสนอ “จารึกภูมิปัญญาในกรุงเก่า”
ชั้นที่ ๔ “แนวทางแห่งไท”
ชั้นที่ ๕ ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในชนมไทย และแนวทางการรับวัฒนธรรมต่างชาติ

ความเห็นของครูผู้สอน

.....

.....

ทักษะโดยรวม

ความเข้าใจเนื้อหา	การตีความ	ความคิดสร้างสรรค์
การสังเกตและตั้งคำถาม	กระบวนการทำงาน		
การคิดวิเคราะห์	การสังเคราะห์		

ทำไมต้องยืดหยุ่น

- แผนการสอนของครูแม้จะทำอย่างดีที่สุด ก็ไม่สามารถครอบคลุม ศักยภาพของเด็กนักเรียนทุกคนได้หมด
 - เหตุการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในภาคสนาม ซึ่งเป็นประสบการณ์จริงอาจเกิดขึ้นกะทันหัน นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในแผน ซึ่งครูควรจะต้องสังเกตเห็นและนำมาเชื่อมโยงสู่กระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้
-

ทำอย่างไร
จึงจะปรับแผนได้
ดีและเหมาะสม

- สังเกตพฤติกรรมการเรียนของเด็กและปรับรายละเอียดของกิจกรรม หรือแม้แต่ภาษาที่มีต่อความเข้าใจของเด็ก เพื่อช่วยนำทางนักเรียนเข้าสู่จุดประสงค์การเรียนรู้นั้นๆ ได้
 - การปรับวิกฤตให้เป็นโอกาส ครูต้องสังเกตเห็นและเข้าใจหาสิ่งดีได้จากสถานการณ์ เพื่อปรับเข้าสู่แผนให้ราบรื่น
 - การใช้ตัวอย่างอื่นๆ จากสถานที่จริงที่หลากหลายให้เป็นประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นสื่อให้นักเรียนเข้าสู่การเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายได้
-

๖ หยดนำแห่งความรู้

หยดนำแห่งความรู้
คืออะไร

- เป็นการกลั่นหรือประมวลความรู้ที่ได้เรียนมาทั้งหน่วยออกมาเป็นเรื่องราวและนำเสนอถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ สู่บุคคลทั่วไป
-

ทำอย่างไร

- แสดงเป็นละคร
การโต้วาที
จัดนิทรรศการประกอบการบรรยาย
การแสดงงานในสื่อหลากหลาย ฯลฯ
-

ตัวอย่าง

- ละครเล่าเรื่องราวของพี่น้องสองคน
เล่นเกมย้อนมิติเวลา
กลับไปร่วมเหตุการณ์สำคัญ
สมัยอยุธยาตอนกลางและทำขนมขาย
-

บทที่ ๓

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๑. เตรียมความคิด-ความพร้อม

๑.๑ จากการศึกษาการสร้างหน่วยการเรียนรู้ โครงการวิถีขนมไทย ที่ท่านได้ศึกษาจากวิดีโอทัศน์ และเอกสารตัวอย่าง ขั้นตอนใดที่ท่านเคยได้ปฏิบัติไปแล้วบ้าง (โปรดระบุ)

๑.๒ ขั้นตอนใดที่ท่านยังไม่ได้ทำ (โปรดระบุ)

๑.๓ โปรดเรียงลำดับขั้นตอนของหน่วยบูรณาการฯ โดยใส่หมายเลขลงในช่อง

การยืดหยุ่นแผน

การสร้างแผนการสอนรวม

หยดน้ำแห่งความรู้

แนวความคิดสำคัญ

การวัดและประเมินผล

การออกภาคสนาม

การพูดคุยกับผู้ปกครอง

แผนภาพความคิดหลัก

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๒. ตั้งหลักกับตนเอง

๒.๑ ท่านมีความสนใจ มีความเชี่ยวชาญหรือความสามารถพิเศษอะไรบ้าง
ที่อาจนำมาใช้กับการเรียนการสอน (โปรดระบุ)

๒.๒ โรงเรียนของท่านอยู่ในจังหวัดหรือท้องถิ่น
ซึ่งมีเอกลักษณ์หรือภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่น่าสนใจอะไรบ้าง

๒.๓ ท่านมีวิธีการทำงานอย่างไร ที่จะนำไปสู่การร่วมมือ ประสานความคิดอย่างมีความสุข
มีอะไรเป็นอุปสรรคบ้างหรือไม่

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๒.๔ ถ้าโรงเรียนของท่านไม่มีงบประมาณและขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร
ท่านคิดว่าจะทำโครงการนี้อย่างไร

๒.๕ ท่านคิดว่าจะนำโครงการลักษณะนี้ไปปรับใช้กับห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากได้อย่างไร

๒.๖ ท่านสามารถหาแหล่งทรัพยากรหรือสื่อที่หลากหลายในชุมชนของท่านได้หรือไม่ (โปรดระบุ)

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๓. ลงไม้ลงมือ

๓.๑ จากวิชาที่ท่านเคยสอน มีคุณค่าใดที่ประทับใจมากจนเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างหน่วยการเรียนรู้สำหรับนักเรียนของท่าน เพื่อให้มีประสบการณ์กับคุณค่านั้นโดยตรง

๓.๒ ท่านจะสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการอะไรในภาคการศึกษานี้ เพื่อให้นักเรียนบรรลุการเรียนรู้อะไร

๓.๓ ท่านคิดว่าจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการนี้อย่างไร ด้วยกระบวนการแบบใด

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๓.๔ ท่านคิดว่าการวัดและประเมินผลด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และคุณภาพการเรียนรู้ทำได้หรือไม่

๓.๕ ท่านจะทราบได้อย่างไรว่า นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญของสิ่งที่เรียนและสนุกกับการเรียน

- พิจารณาคะแนนสอบ
- นักเรียนไม่ถามคำถามเลย
- นักเรียนทำการบ้านได้ดีไม่มีข้อติดขัด
- นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสาระสำคัญได้
- นักเรียนมีวิธีการนำเสนอความคิดความเข้าใจของตนในรูปแบบต่าง ๆ
- นักเรียนสามารถนำเรื่องที่เรียนไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองได้
- นักเรียนสามารถนำเรื่องที่เรียนไปเล่าให้ผู้ปกครองฟังได้

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๔. การทดลองใช้แบบแผน

๔.๑ ทดลองเขียนแผนภาพความคิดหลัก (Mind Mapping) ของโครงงานของท่าน

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๔.๒ ทดลองสร้างแผนการสอนรวม (ONE PAGE) ตอนที่ ๑

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๔.๓ ทดลองทำแผนการสอนย่อย แบบวัดและประเมินผล (ปผ.๑)
และตรวจสอบแผนการสอนที่ท่านทำว่าได้มีการบูรณาการหรือไม่อย่างไร

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๕. การวัดและประเมินผล

๕.๑ จุดประสงค์การบรรลุผลการเรียนมาจากไหน

- มาจากการปรึกษาหารือร่วมกันของทีมครู
- มาจากมาตรฐานแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ
- มาจากผู้บริหาร ผู้ใหญ่
- มาจากความพอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง
- มาจากสาระสำคัญของเนื้อหาวิชา
- มาจากพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
- มาจากกระบวนการทำงานของนักเรียน เช่น การทำงานด้วยความอดทน
ด้วยความแม่นยำ ด้วยความคิดพิจารณา
- มาจากแนวคิดหลักของแผน
- มาจากตัวอย่างแผนของครูคนอื่น

๕.๒ ท่านคิดว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแผนของท่าน ควรบรรลุจุดประสงค์ที่ท่านตั้งไว้ได้อย่างไร

- สังเกตจากการทำงาน of นักเรียน
- สังเกตจากคำถามของนักเรียน
- สังเกตจากผลงานของนักเรียน

๕.๓ จากจุดประสงค์แต่ละจุดประสงค์ ถ้าหากนักเรียนทำได้ไม่เท่ากัน
ท่านจะมีวิธีการประเมินผลอย่างไร

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๕.๔ ทดลองทำแบบวัดและประเมินผลการเรียนรายบุคคล (ปผ.๒)

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

๕.๕ ทดลองทำแบบรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ประจำหน่วย (ปผ.๓)

แบบฝึกหัดการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการฯ

ท ม ย เ ท ดุ

เมื่อท่านได้ทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ฯ แล้ว ลองบันทึกประสบการณ์ในการยืดหยุ่นแผนและการนำเสนองานของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลซึ่งอาจนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในงานวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของท่านได้ต่อไป

ภาคผนวก

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวม

วิชาดนตรี

โครงการภูมิปัญญาดนตรีไทย

ชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา

โรงเรียนรุ่งอรุณ

ครูเจ้าของโครงการ

ครูวิทยา ศรีฟ่อง

ครูทวีศักดิ์ ศรีฟ่อง

ครูพนิดา ศรีฟ่อง

ครูสุดารัตน์ สวัสดิ์

จัดทำโดย

ศิริลักษณ์ พุทธิโคตร

ส่วนที่ ๑

ดนตรีไทยในปัจจุบัน

ดนตรีไทยกับสังคมไทย

ดนตรีไทยเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด เพราะคนไทยมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในพิธีหลวง พิธีราษฎร์ และพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในพิธีหลวง "...เมื่อมีพระประสูติกาลพระราชโอรส พระราชธิดา ในสมเด็จพระมหากษัตริย์ที่ประสูติแต่พระภรรยาเจ้า หรือพระมเหสีเทวี ซึ่งจะดำรงพระอิสริยยศเป็น "เจ้าฟ้า" ตามโบราณราชประเพณีมีธรรมเนียมว่า เจ้าพนักงานพระราชพิธีจะจัดเตรียมเครื่องดุริยางคดนตรีไว้สำหรับเพื่อประโคมเฉลิมพระเกียรติยศประกอบด้วยวงเครื่องประโคมและปี่พาทย์พิธี ในทันทีที่มีพระประสูติกาลไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม เจ้าพนักงานก็จะประโคมขึ้นพร้อมกันทุกเครื่องมือเว้นแต่ฆ้องชัยจะลั่นเฉพาะแต่กรณีที่ประสูติเป็นเจ้าฟ้าราชกุมารเท่านั้น..."^๑ หรือ ในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ก็ล้วนแล้วแต่มีดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบในพระราชพิธี ส่วนในพิธีราษฎร์ที่เราพบเห็นกันโดยทั่วไป นับตั้งแต่เกิด ก็มีพิธีรับขวัญ สู่ขวัญผูกข้อมือ โตขึ้นมาก็โกนผมไฟ หากเด็กคนไหนไม่สบายบ่อยๆ เจ็บป่วยอยู่เสมอ คนโบราณก็จะให้เลือกตุ๊กตาเสี่ยงทาย โดยเด็กคนไหนเลือกตุ๊กตาดมจุก ก็ไว้จุกตามแบบผมของตุ๊กตาที่เลือก เป็นการแก้เคล็ด ถือเป็นสิริมงคลและเชื่อว่าจะทำให้หายป่วย พอโตขึ้นก็มีพิธีโกนจุก พอเป็นหนุ่มก็มีพิธีบวช พิธีแต่งงาน และพอตายก็มีพิธีศพ นอกจากนี้ยังมีพิธีทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น ซึ่งอาจถือได้ว่าดนตรีเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของงานพิธีที่จะขาดเสียมิได้

๑ จากเอกสารประกอบการแสดงผลงานโครงการปริญญาโทของนิสิตภาควิชาดุริยางคศิลป์ สาขาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ดนตรีในพระราชพิธี วันที่ ๒๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๑๑

ในการประกอบพิธีเหล่านี้เครื่องดนตรีและเพลงที่บรรเลงประกอบย่อมต้องเลือกให้มีความเหมาะสมกับผู้เป็นประธานในพิธี และมีความหมายถูกต้องตรงตามพิธีนั้นๆ โดยผู้บรรเลงจะต้องเลือกเพลงให้เหมาะกับวาระโอกาส ซึ่งในเพลงแต่ละเพลงจะมีความหมายที่สื่อถึงพิธีกรรมด้วย เช่น เวลาจุดธูปเทียนบูชาพระ ดนตรีไทยก็จะบรรเลงเพลงสาธุการเป็นการอัญเชิญและสักการบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเชื่อกันว่า พระพรหมเป็นผู้แต่งเพลงนี้ถวาย หรือในเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ที่มีทำนองซ้ำมีความหมายสื่อถึงการโน้มน้าวจิตใจให้สงบ มีปณิธานแน่วแน่ในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพอย่างแท้จริงมักใช้บรรเลงตามงานมงคล งานเฉลิมฉลองต่างๆ ถ้าเป็นเพลงค่างคาวกนกกล้วย ท่วงทำนองก็จะแสดงถึงความสนุกสนาน รื่นเริง มักใช้ในงานรื่นเริงต่างๆ แต่ถ้าต้องการสื่อความหมายถึงความเศร้าโศก ก็มักจะเลือกเพลงที่ใช้กับการแสดงโขน หรือละครที่แสดงว่าตัวละครตัวนั้นกำลังโศกเศร้า เช่น เพลงโอด เพราะเป็นเพลงที่แสดงถึงการร้องไห้เสียใจ

วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องผูกพันกับดนตรีไทยที่คนไทยถือปฏิบัติสืบต่อกันมาดังกล่าวข้างต้น ได้กลายเป็นวัฒนธรรม ที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงามทางจิตใจ จนอาจเรียกได้ว่า ดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งที่อยู่ในจิตใจของคนไทยมาโดยตลอด ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบต่อไป

เรียนอย่างไรให้เข้าถึงวัฒนธรรมทางดนตรี

การเรียนดนตรีไทยด้วยวิธี “ท่องจำให้ขึ้นใจ” ในอดีตไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่การท่องจำด้วยปากเท่านั้น แต่หมายถึงการท่องด้วยการฝึกฝนจนเข้าใจ จนขึ้นใจ เนื่องจากในสมัยก่อนการเรียนดนตรีไทยจะเรียนกันแบบไม่มีตัวโน้ต ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ครูใช้วิธีการบอกทำนองด้วยวาจา ด้วยการออกเสียงให้ฟัง หรือบรรเลงให้ดู ผู้เป็นศิษย์ต้องตั้งใจ มีสมาธิ จดจำทั้งเสียงที่ได้ยิน และลักษณะการใช้มือบรรเลงที่เห็น คติวิเคราะห์ให้เห็นต้นสายปลายเหตุของเพลงที่มาของท่วงทำนองเพลง รู้ว่าผู้แต่งมีเหตุผลอย่างไร ต้องการสื่อความหมายอย่างไร จะใช้ในโอกาสใด อยู่ในยุคสมัยใด พร้อมทั้งฝึกฝนให้ชำนาญจนเข้าใจ ภายหลังเมื่อครูเพียงแต่ร้องทำนองให้ฟัง ศิษย์ก็สามารถบรรเลงตามที่ครูบอกได้โดยไม่ผิดลูก ไม่ผิดเสียง ซึ่งการเรียนด้วยการวิเคราะห์ให้เห็นแก่นแท้ของแต่ละท่วงทำนองเพลงจะทำให้สามารถเชื่อมโยงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณี และวัฒนธรรมที่มีดนตรีไทยเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีความเข้าใจในการบรรเลง สามารถบรรเลงสื่อความหมาย อารมณ์ ความรู้สึก ได้เหมาะสมกับโอกาส และบรรยากาศของงาน รวมไปถึงการสร้างทางเพลง(แต่งเพลง) ของตนเองในภายหน้าก็สามารถทำได้โดยไม่ลืมนิ่งถึงประเพณี และวัฒนธรรม นอกจากนี้จรรยาบรรณของนักดนตรีและระเบียบประเพณีในการเรียนดนตรีไทยก็เป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมให้ศิษย์เป็นผู้ฝึกที่ดี มีความเคารพนอบน้อม กตัญญูทวดเวทีต่อครู ซึ่งการเรียนด้วยกระบวนการดังกล่าวแล้วแต่ควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบต่อไป

การเรียนเพื่อให้เข้าถึงวัฒนธรรมนี้มีมาแต่โบราณ แต่เหตุผลหนึ่งที่ทำให้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมค่อยๆ สูญหายไป ก็คือการมุ่งต่อเพลงกันเพียงอย่างเดียวทำให้ขาดพื้นฐานสำคัญของการเรียนดนตรีไทย โรงเรียนรุ่งอรุณพยายามที่จะหาหนทาง และวิธีการสอนที่สามารถสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ให้แก่เด็กๆ ซึ่งแรงบันดาลใจในการจัดทำหลักสูตรนั้น มาจากความรู้ความเข้าใจที่ครูบาอาจารย์ทุกท่านเมตตาอบรมสั่งสอนมา และนับเป็นโอกาสดีของคณะครูดนตรีไทยที่ได้รับ ความเมตตาจาก**ครูประสิทธิ์ ถาวร** ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ถ่ายทอดวิชา **ทักษะมือฝึก** (แต่เดิมครูเรียกว่า การตีไล่มือ ไล่เสียง) ที่คัดแยกลักษณะการใช้มือแต่ละแบบออกมาเป็นทักษะมือฝึกในแต่ละเครื่องดนตรี ทั้งในเครื่องปี่พาทย์ และเครื่องสาย แล้วเน้นการฝึกฝนแต่ละทักษะมือฝึกให้แม่นยำคล่องแคล่ว จากตัวโน้ตทีละตัวกับจังหวะแบบง่ายๆ ไปจนกระทั่งยาก และซับซ้อนขึ้น เมื่อนำความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ มาปรับใช้ให้เข้ากับแนวความคิดของรุ่งอรุณที่เริ่มจากการก่อศรัทธาแล้วนำเข้าสู่การภาวนาจะทำให้เกิดปฏิภาณและปัญญาขั้นในที่สุดนั้น หลังจากถ่ายทอดการฝึกฝนลักษณะดังกล่าวให้กับนักเรียน พบว่านี่เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดฉันทะ และมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมทางดนตรี ดังเป้าประสงค์ที่โรงเรียนตั้งไว้ได้

คณะครูดนตรีไทยขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่เมตตาประสิทธิ์ประสาทวิชา เพื่อสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

ครูประสิทธิ์ ถาวร

ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ.๒๕๓๑
ลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ส่วนที่ ๒

ดนตรีไทยในรุ่งอรุณ

ตอนที่ ๑ ที่มาและแนวความคิด

โรงเรียนรุ่งอรุณสอนวิชาดนตรีไทยเพื่ออนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรี ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และเชื่อว่าดนตรีไทยสามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาระบบประสาทสัมผัสให้มีความแม่นยำ คล่องแคล่ว และสัมพันธ์กันทั้ง ตา มือ หู ปาก ใจ โดยมีแบบแผนการฝึกฝนที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบประสาทการรับรู้ภายในของผู้บรรเลง หรือผู้ฝึกจะสามารถช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้มีความมั่นคง มีสติ มีสมาธิ ทำให้นักเรียนผู้ได้รับการฝึกฝนเกิดทักษะความชำนาญจนสามารถแสดงออกได้ด้วย ความมั่นใจ อีกทั้งเชื่อว่าดนตรีไทยสามารถยกระดับคุณภาพของจิตใจให้ประณีต มั่นคง เบิกบาน ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สามารถบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์แขนงอื่นๆ ต่อไปได้ในอนาคต

ภาคผนวก

การเรียนการสอนดนตรีไทยของโรงเรียนรุ่งอรุณ มิได้มุ่งเน้นให้นักเรียนบรรเลงเพลงได้อย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูผู้สอนยังมองลึกลงไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกายและจิตของนักเรียนแต่ละคนด้วย ทำให้นักเรียนสามารถรู้ และเข้าใจภาวะภายในตนเองในขณะที่บรรเลงได้

๑.๑ การจัดหลักสูตร

จากแนวความคิดที่ต้องการให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ แต่ละทำนองเพลงได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้าง “ทาง” หรือ “กลอน” ของตนเองได้นั้น นำไปสู่การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ที่เริ่มต้นจากการก่อ **ศรัทธา** เพื่อให้เกิดความพอใจ ความสนใจใฝ่รู้ ต่อการเล่นดนตรีไทย แล้วจึงนำเข้าสู่การ **ภาวนา** ด้วยการฝึกฝนซ้ำบ่อย ๆ ทั้งการปฏิบัติทักษะพื้นฐานทางดนตรี และลักษณะการใช้มือในรูปแบบต่างๆ (ทักษะมือฝึก) เพื่อพัฒนาจิตใจให้มั่นคง มีสติ รู้เท่าทันตนเองขณะกำลังฝึก ประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างฝึกฝนอย่างมีสตินี้จะค่อยๆ สั่งสมขึ้นจนก่อให้เกิดปฏิภาณและปัญญา

จากแนวความคิดข้างต้น หากนำมาเขียนเป็นแผนภาพหรือแผนภูมิ ดังตัวอย่าง ก็จะทำให้เห็นภาพรวมของแนวความคิดได้ชัดเจนขึ้นว่าจะเริ่มต้นจากอะไร เพื่อไปสู่เป้าหมายใด และระหว่างทางที่จะเดินไปสู่เป้าหมายจะต้องทำอย่างไร ทำให้สามารถมองเห็นจุดดี จุดด้อยของความคิดตนเอง แล้วนำไปพัฒนาหรือแก้ไขได้ง่ายขึ้น ก่อนนำไปทำเป็นแผนการสอน

แผนภูมิแสดงแนวความคิดในการจัดหลักสูตร

(แผนภาพความคิดหลัก MIND MAPPING)

๑.๒ เนื้อหาหลักสูตร

ประกอบด้วยสาระสำคัญของวิชาดนตรีไทย และการปฏิบัติทางดนตรีที่เน้นกระบวนการวิเคราะห์โดยการคัดแยกรูปแบบการใช้มือที่ใช้ในการบรรเลงทำนองเพลงต่างๆ ออกมาทีละส่วน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการใช้มือ ก่อนบรรเลงในแต่ละทำนองเพลง ซึ่งเราเรียกลักษณะการใช้มือแต่ละรูปแบบนั้นว่า **ทักษะมือฝึก** ปัจจุบันมีทักษะมือฝึกที่ครูประสิทธิ์ ฉาวร คัดแยกออกมาเพื่อใช้ในการฝึกฝนอยู่ประมาณ ๕๐ ทักษะมือฝึก ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะมีทักษะมือฝึกที่เหมือนกันบ้างแตกต่างกันบ้าง เช่น ทักษะมือฝึกของขิมจะต่างจากทักษะมือฝึกของกลอง ทักษะมือฝึกเบื้องต้นของขวงจะคล้ายกับทักษะมือฝึกเบื้องต้นของฆ้องวง

ตัวอย่างทักษะมือฝึกสำหรับฆ้องวง

ทักษะมือฝึกที่ ๑

ลักษณะการใช้มือ คือ ตีสองมือ พร้อมกันเป็นคู่ต่างๆ ได้ตั้งแต่ คู่ ๒ ถึง คู่ ๘ โดยยกไม้ให้มือทั้งสองอยู่ในระดับที่เท่ากัน และเมื่อตีลงไปก็ต้องใช้กำลังและความเร็วของมือทั้งสองให้อยู่ระดับเดียวกัน ดังตัวอย่างแสดงการใช้ทักษะมือฝึกที่ ๑ ในทำนองเพลงแว่วเสียงแคน ดังแสดงต่อไป

ขวา	- - - ม	- - - พ	- - - ช	- - - ล	- - - ท	- - - ด	- - - ร	- - - ม
ซ้าย	- - - ม	- - - พ	- - - ช	- - - ล	- - - ท	- - - ด	- - - ร	- - - ม

ทักษะมือฝึกที่ ๒

คือการตีสลับมือโดยเริ่มจากมือซ้าย ๑ ครั้งแล้วตามด้วยมือขวา ๑ ครั้งสลับกันไปมาให้มีความละเอียด มีความถี่สูงสุด เพื่อให้เสียงของท่านองเพลงเสียงใดเสียงหนึ่งมีความยาวกว่าการบรรเลงปกติ ทั้งนี้ศัพท์ทางดนตรีไทยเรียกว่า “การตีกรอ” สามารถตีเป็นคู่ต่างๆได้มากมายตั้งแต่คู่ ๒ จนถึงคู่ ๘ ดังตัวอย่างด้านล่างแสดงการใช้ทักษะมือฝึกที่ ๒ บรรเลงในเพลงยะวา ท่อนที่ ๑ (ตีกรอทุกๆ ตัวโน้ต)

ขวา	- - -	ม้	-	ม้ - ม้	-	ม้ - ม้	-	ม้ - ม้	- - -	ร้	-	ม้ - ร้	-	ม้ - ร้	-	ร้ - ร้
ซ้าย	- - -	ม	-	ช - ม	-	ช - ม	-	ม - ม	- - -	ร	-	ม - ร	-	ม - ร	-	ร - ร
ขวา	- - -	ด้	-	ร้ - ด้	-	ร้ - ด้	-	ด้ - ด้	- - -	ล	-	ด้ - ล	-	ด้ - ล	-	ล - ล
ซ้าย	- - -	ด	-	ร - ด	-	ร - ด	-	ด - ด	- - -	ล	-	ด - ล	-	ด - ล	-	ล - ล

- ตัวโน้ตเหนือบรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือขวา
- ตัวโน้ตใต้บรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือซ้าย
- จุดเหนือตัวโน้ต แสดงระดับเสียงสูงของตัวโน้ต
- จุดใต้ตัวโน้ต แสดงระดับเสียงต่ำของตัวโน้ต

การคัดแยกลักษณะการใช้มือแต่ละรูปแบบออกมาเป็นทักษะมือฝึกแต่ละมือฝึก จะช่วยให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบ วิเคราะห์ ลักษณะการใช้มือบรรเลงในแต่ละทำนองเพลงได้โดยง่าย ซึ่งเชื่อว่า ทักษะมือฝึก เป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นโครงสร้างของเพลงโดยละเอียดค่อยลงไป ในภายหน้าหากนักเรียนคิดจะสร้างเพลงของตนเองก็สามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยนำแต่ละทักษะมือฝึกมาร้อยเรียงกันให้ได้ทำนองที่ถูกต้อง ไพเราะ คล้ายกับการผูกกลอนที่ต้องรู้และเข้าใจถึงฉันทลักษณ์ สัมผัสนอก สัมผัสใน ในแต่ละวรรคแต่ละตอน หรืออาจคิดประดิษฐ์รูปแบบทักษะมือฝึกขึ้นใหม่ด้วยตนเอง แล้วนำมารวบรวมเป็นทำนองเพลงขึ้น ก็จะได้ทำนองของตนเองที่มีรูปแบบการใช้มือใหม่ๆ เกิดขึ้นอีก

การเรียนดนตรีไทยในเชิงวิเคราะห์ จะเน้นการวิเคราะห์โครงสร้างของเพลง ในแต่ละวรรคแต่ละประโยค แต่ละท่อน ซึ่งในสมัยโบราณมีการเรียนการสอนที่เริ่มจากทักษะการใช้มือบรรเลงรูปแบบต่างๆ ในเบื้องต้น เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อการเรียนทำนองเพลงขั้นต่อไป ปัจจุบันนี้น้อยนักที่จะมีผู้ใดให้ความสำคัญ และพิจารณาเห็นว่าเป็นประโยชน์ แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ว่าแต่ละวรรค แต่ละประโยคนั้น เหมือนหรือต่างกันอย่างไร ดังเช่น ครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ทำเอาไว้

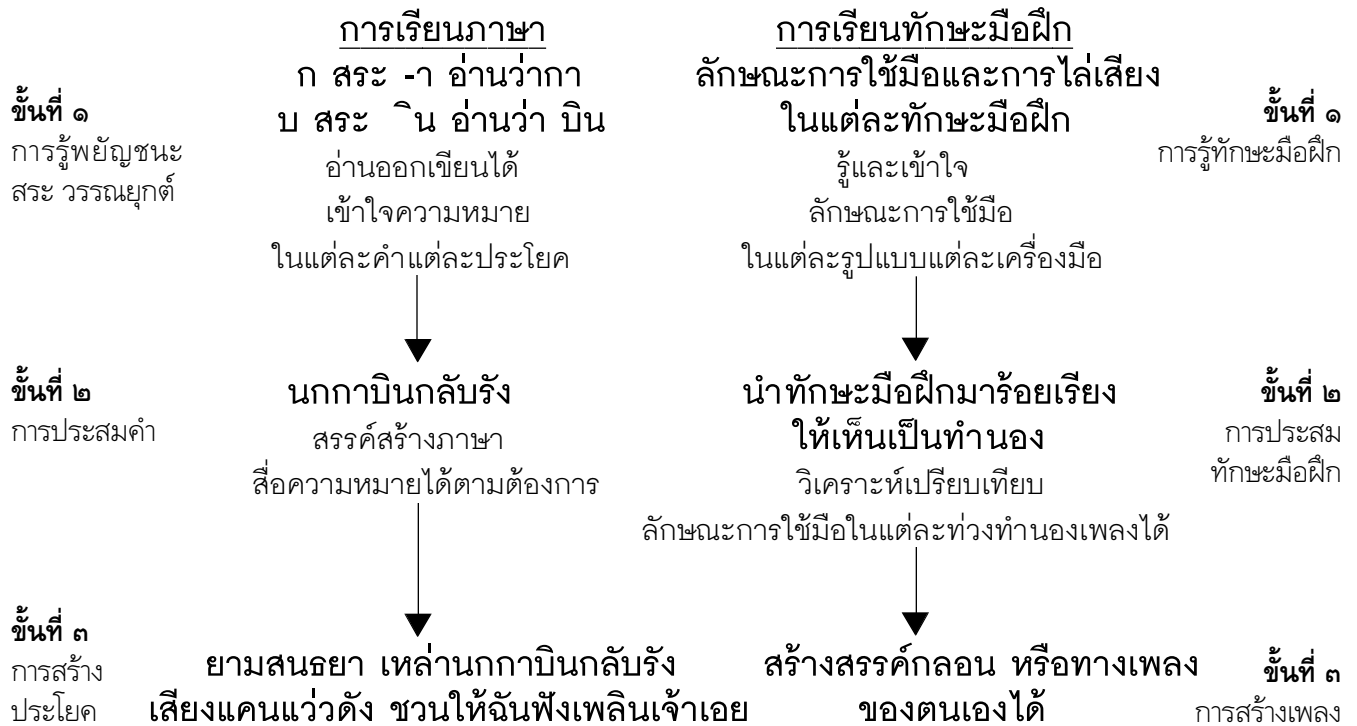
คณะครุคณตรีไทยโรงเรียนรุ่งอรุณจึงเห็นความสำคัญของการสืบทอดทักษะมือฝึกที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาจากครูประสิทธิ์ ถาวร ผู้เป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ซึ่งท่านเล็งเห็นว่า “การฝึกฝนทักษะมือฝึกจะทำให้เกิดความชำนาญในการใช้มือ เมื่อเข้าสู่ทำนองเพลงก็จะนำมาใช้ได้ง่าย และรวดเร็ว ความชำนาญ แม่นยำทั้งในท่วงทำนอง และประสาทสัมผัสก็จะเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน”

ภาคผนวก

เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกฝนทักษะมือฝึกจนสามารถจดจำรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ก็จะสามารถเรียนรู้ทำนองเพลงต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เนื่องจากมองเห็นลักษณะโครงสร้างของ ทำนองเพลงต่างๆ ที่มีทักษะมือฝึกแต่ละรูปแบบบรรจุอยู่ได้อย่างถ่องแท้ หากจะอุปมากับภาษาไทย ทักษะมือฝึกก็คล้ายกับตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การให้นักเรียนฝึกหัดคัดลายมือ ก ถึง ฮ รู้จัก สระ รู้จักวรรณยุกต์ก่อน แล้วค่อยนำมาประสมกันเป็นคำ เช่น ก สระ-า อ่านว่า กา ก็เหมือนกับการให้นักเรียนฝึกฝนทักษะมือฝึกแต่ละมือให้คล่องแคล่วก่อน แล้วค่อยนำแต่ละมือฝึกมาร้อยเรียงกัน บรรเลงในทำนองเพลงต่างๆ

มือฝึกแต่ละมือฝึกเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่มีความง่ายและไม่ซับซ้อนมากนัก เมื่อหาบทเพลง มารองรับกับมือฝึกให้นักเรียนฝึกฝนทำความเข้าใจและเห็นภาพของการนำแต่ละมือฝึกมาผสมผสาน เป็นทำนองเพลงที่ละวรรค ผู้เรียนก็จะเข้าใจได้โดยง่าย อุปมาเหมือนการฝึกอ่านคำง่ายๆ เข้าใจ ความหมายของคำ รู้ที่มาของการประสมคำ จากคำง่ายเป็นคำยาก จากคำ นำไปสู่ประโยค และ เมื่อจับทิศทางได้ก็สร้างประโยคได้ รู้วิธีคิด รู้วิธีสร้างสรรค์ภาษาในแบบของตนเอง เช่นเดียวกับการ สร้างทางเพลงของตนเองได้

แสดงการอุปมาภาษากับทักษะมือฝึก

จากการฝึกฝนในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนบางคนเกิดแรงบันดาลใจ และความคิดสร้างสรรค์จากการที่สามารถจับสังเกตเห็นทักษะมือฝึกที่ปรากฏในเพลง คือ เห็นว่ามีทักษะมือฝึกใดบ้าง แล้วทดลองผสมทักษะมือฝึกต่างๆ เรียงร้อยต่อกัน เช่น ทดลองนำทักษะมือฝึกที่ ๑ ต่อกับทักษะมือฝึกที่ ๓ แต่เมื่อมีทำนองเพลงมากำกับ ทดลองนำมาบรรเลงในทำนองเพลง ทำให้รู้ว่าที่จริงแล้วหากมีทำนองเพลงเช่นนี้ จะต้องใช้มือฝึกแบบนี้เท่านั้น ทำให้ได้ทักษะมือฝึกที่เป็นแบบแผนที่ถูกต้องแล้วเกิดจินตนาการสร้างเพลงง่ายๆ ขึ้นเองได้อย่างน่าประทับใจ

ครูผู้สอนกล่าวว่า

“การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดของตนเองได้เพราะเขาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในเพลงแต่ละเพลงนั้น มีทักษะมือฝึกแบบใดเจือปนอยู่ ก็จะทำให้มองเห็น สัดส่วนหรือ โครงสร้างของเพลงเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันบุคลิกที่สง่างาม ของผู้บรรเลงในขณะที่แสดง บนเวทีแบบรวมนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาวะภายในจิตใจของเขาที่หล่อหลอมความเป็น “ผู้ฝึกที่ดี” ได้อย่างชัดเจน”

๑.๓ เปรียบเทียบเนื้อหา

ตัวอย่าง การเปรียบเทียบเนื้อหาของโรงเรียนรุ่งอรุณกับมาตรฐานแกนกลาง
กลุ่มวิชาดนตรีไทย ระดับชั้น ป.๒ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา.....

เนื้อหาการสอนของรุ่งอรุณ	มาตรฐานแกนกลาง (สาขาปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย)
<p>ตอนที่ ๑ ก่อศรัทธา เพื่อให้นักเรียนมีความศรัทธาต่อการเรียน คือ ศรัทธาต่อครูเทพยดาทางดนตรี ครูผู้สอน ศรัทธาต่อสาระวิชา และศรัทธาต่อตนเอง โดยศึกษาจากประวัติความเป็นมาของครูเทพยดา วิถีชีวิตของการเรียนดนตรีไทยในอดีต การชมผลงานของครูผู้อาวุโสและศิลปินแห่งชาติท่านต่างๆ งานแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ และประสบการณ์ของครูผู้สอน แล้วเข้าสู่พิธีไหว้ครูฝากตนเป็นศิษย์ ก่อนเรียนสัญลักษณ์ทางดนตรีและการอ่านออกเสียง</p>	<p>มาตรฐานที่ ๑ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทฤษฎีดนตรีไทย - ประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง เสียง จังหวะ และทำนอง</p> <p>มาตรฐานที่ ๕ รักการแสดงออกทางดนตรี</p> <p>มาตรฐานที่ ๗ ภูมิใจและเห็นคุณค่าของดนตรีไทย ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญา - สนใจในการแสดงทางดนตรีและนาฏศิลป์</p>
<p>ตอนที่ ๒ ภาวนาบนมือฝึกจนเข้าใจ ศึกษาสัญลักษณ์ทางดนตรี และออกเสียงให้ถูกต้องตรงตามระดับเสียง ทำนอง-จังหวะ แล้วศึกษาส่วนประกอบของเครื่องดนตรี (อังกะลุง) พร้อมทั้งการดูแลรักษาอย่างถูกวิธี หลังจากนั้นศึกษาความเป็นมาของเพลงยี่งวา และโอกาสในการบรรเลงก่อนฝึกปฏิบัติบรรเลงและร้องโน้ตให้ตรงตามจังหวะควบคู่ไปกับการพัฒนาประสาทสัมผัสและการจัดระเบียบของร่างกายให้สง่างาม เมื่อมีความเข้าใจในทฤษฎีพื้นฐานจึงศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีและลักษณะการใช้มือบรรเลง(ทักษะมือฝึก) แล้ววิเคราะห์ให้เห็นความเหมือนหรือความต่างในแต่ละทักษะมือฝึก ในแต่ละทำนองเพลง และในขณะที่เดียวกันก็ค้นหาความสนใจของตนเองต่อเครื่องดนตรีแต่ละชนิด</p>	<p>มาตรฐานที่ ๑ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทฤษฎีดนตรีไทย - การอ่าน การเขียนโน้ต</p> <p>มาตรฐานที่ ๒ สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยได้ - การปฏิบัติดนตรี การฝึกสอดประสาน และการสร้างสรรค์ดนตรี การเลือกเพลง และเครื่องดนตรี</p> <p>มาตรฐานที่ ๖ มีลักษณะนิสัย และจิตสำนึกที่ดั่งามในการแสดงออกทางดนตรี - รับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เสียสละ และใฝ่พัฒนาตนในการแสดงออกทางดนตรี</p>

ภาคผนวก

เนื้อหาการสอนของรุ่งอรุณ	มาตรฐานแกนกลาง (สาขาปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย)
<p>ตอนที่ ๓ เกิดการเล่นที่ชำนาญ แม่นยำ บรรเลงอังกฤษกลอง และเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องตีให้เข้ากับจังหวะ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ควบคู่ไปกับการฝึกฝนทักษะความแม่นยำ ๕ ประการ คือ แม่นมือ แม่นหู แม่นตา แม่นปาก แม่นใจ ด้วยการบรรเลงเพลงยี่วา และการใช้ จินตนาการบรรเลงเป็นเสียงประกอบการเล่า นิทาน เมื่อเกิดความชำนาญแม่นยำแล้วจึง ประมวลความรู้ และทักษะทางดนตรีนำเสนอ เป็นผลงานการแสดงดนตรีสู่ชุมชนโดยบูรณา การร่วมกับการแสดงผลงานของวิชานาฏศิลป์ และโขน</p>	<p>มาตรฐานที่ ๓ สามารถสร้างสรรค์ผลงานทาง ดนตรีไทยที่สื่อถึงความคิด จินตนาการและประสบการณ์</p> <p>มาตรฐานที่ ๔ สามารถใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และกระบวนการ จัดการในการสร้างสรรค์ผลงาน ทางดนตรี</p> <p>- เลือกใช้ข้อมูลข่าวสารในการแสดงออกทาง ดนตรีไทยได้</p>

๑.๔ ลำดับการเรียนรู้

ลำดับการเรียนรู้ดนตรีไทยของโรงเรียนรุ่งอรุณเริ่มจากการให้นักเรียนได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีหลาย ๆ ชนิด เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นหาความชอบ และความถนัดที่มีต่อเครื่องดนตรีแต่ละชนิดก่อนจะแยกไปศึกษาเฉพาะทางในเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งในขั้นต้นจะเริ่มเรียนจากอังกะลุงก่อนเนื่องจากอังกะลุงเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงแล้วจะได้เสียงแท้ เพราะอังกะลุงเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเดียว คืออังกะลุงหนึ่งตัวมีหนึ่งเสียงและสามารถนำมาบรรเลงรวมวงได้เลย อังกะลุงจึงเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกที่นักเรียนชั้น ป.๒ จะได้ใช้เป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจพื้นฐานทางดนตรีควบคู่ไปกับการฝึกบรรเลงเพลง โดยมีเครื่องประกอบจังหวะชนิดต่างๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีควบคุมจังหวะในการบรรเลง รวมไปถึงการปลุกฝังระเบียบวินัย จรรยาบรรณของนักดนตรีก่อน จึงจะเริ่มฝึกบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์และขิม และฝึกให้เกิดความชำนาญมากขึ้นในชั้น ป.๓ เนื่องจากในเด็กเล็กๆ กล้ามเนื้อมือยังไม่สมบูรณ์แข็งแรงพอ หากให้เริ่มฝึกเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายอย่าง ซอด้วง หรือซออู้ นั้นอาจจะกดลงไปไม่ถูกจุดกำเนิดเสียงที่แท้ ทำให้ได้รับเสียงที่ผิดเพี้ยนไปซึ่งจะเป็นปัญหาในการฝึกฝนต่อไปข้างหน้า ดังนั้น เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายจึงจัดให้เรียนเมื่อขึ้นชั้น ป.๔ ซึ่งในระดับชั้น ป.๒ ถึง ป.๔ นี้เองที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เพื่อค้นหาความชอบที่แท้จริงของตนเอง ก่อนที่จะเลือกเรียนเฉพาะทางในเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่งในชั้น ป.๕ และฝึกฝนจนชำนาญต่อไปในระดับชั้นที่สูงขึ้น

เมื่อนักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจแล้ว ครูก็ต้องวางแผนจัดสรรจำนวนครูที่มี และเวลาที่ใช้ในการสอนนักเรียนแต่ละกลุ่ม แต่ละชนิดของเครื่องดนตรีให้ลงตัว ซึ่งนักเรียนบางชั้นอาจจะต้องจัดเวลาให้เรียนพร้อมกัน เพื่อให้บรรเลงรวมวงได้

ผมอยู่ ม.๔ ครับ เพิ่งมาเรียนที่รุ่งอรุณ
ผมอยากตีระนาด ขอผมเรียนระนาดได้ไหมครับ

ได้สิครับ อยากจะเรียนอะไรก็ได้ทั้งนั้น
แต่เคยเรียนดนตรีไทยมาก่อนหรือเปล่าครับ
ถ้ายังไม่เคยเรียนก็ต้องมาทำความเข้าใจพื้นฐาน
ทางดนตรีกันก่อนนะครับ

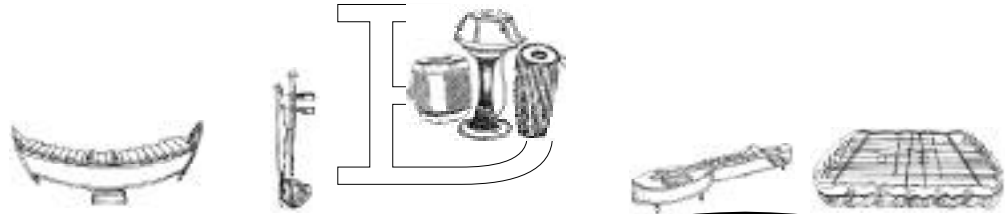

ในกรณีเช่นนี้ ต้องดูระดับความสามารถของนักเรียนก่อนว่ามีพื้นฐานมาอย่างไร จะต้องซ่อมเสริมหรือต่อยอดอย่างไร หากต้องเริ่มปูพื้นฐานใหม่แบบเด็ก ป.๒ ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน ครูก็สามารถปรับเปลี่ยนวิธีให้เหมาะกับวัย และพัฒนาการในการรับรู้ของเด็กในวัย ม.๔ ได้

ภาคผนวก

ผมเลือกเรียนกลองครับ

ช่วงเรียน
เฉพาะทาง

ครูครับ ตั้งแต่ ป.๒ จนถึง ป.๕ ที่ผมเรียนดนตรีไทยมา ผมว่าไม่มีอะไรสนุกเท่ากลองเลยครับ ผมชอบกลองมากที่สุด

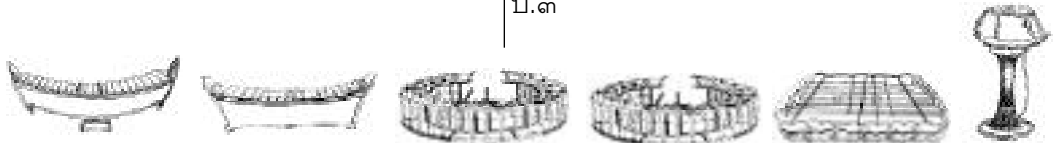
ถ้าอย่างนั้น สนใจจะเลือกเรียนกลองประเภทต่างๆ ไหมล่ะ จะได้ฝึกฝนให้เก่งให้ชำนาญเรื่องกลองไปเลย

ช่วงค้นหา
ความสนใจ
เครื่องเป่าพาทย์
และเครื่องสาย

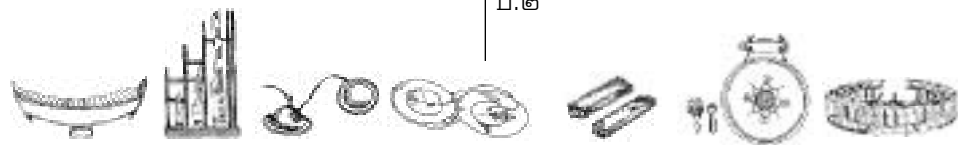

เครื่องเป่าพาทย์และเครื่องสาย

ช่วงค้นหา
ความสนใจ
เครื่องเป่าพาทย์

ช่วงเรียนรู้
จังหวะ
เครื่องประกอบ
จังหวะ

ผมอยู่ ป.๒ แล้วครับ ให้ผมตีระนาดได้หรือยังครับ

ครูจะให้เรียนอังกฤษและเครื่องประกอบจังหวะก่อนนะครับ พอขึ้น ป.๓ ครูถึงจะให้เรียนเครื่องเป่าพาทย์แล้วกี๋ม

แผนภาพแสดงการจัดลำดับการเรียนรู้

ตอนที่ ๒ กระบวนการเรียนการสอน

๒.๑ ก่อศรัทธา

การสอนดนตรีไทยในรุ่งอรุณที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดปฏิภาณและปัญญาตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงเริ่มจาก ให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาต่อความสามารถของครูผู้สอน และศรัทธาต่อสาระวิชาของดนตรีไทยจากความจับใจของท่วงทำนองเพลง จนผู้เรียนปรารถนาจะฝึกฝนให้เชี่ยวชาญอย่างครู และเมื่อเขาทำได้ ความศรัทธาต่อตนเองก็จะเกิดขึ้นตามมา

เมื่อผู้เรียนมีความศรัทธาเกิดขึ้นทั้งต่อครูผู้สอน ต่อสาระวิชา และต่อตนเอง กระบวนการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้จึงทำได้โดยไมยาก เนื่องจากผู้เรียนได้น้อมใจของตนเองเข้าสู่ดนตรีไทยแล้ว โอกาสที่ผู้เรียนจะรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้ ก็ย่อมเป็นไปตามเป้าหมายที่ครูวางไว้

ครูผู้สอนเล่าว่า กิจกรรมที่ครูใช้ในการก่อศรัทธาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนั้นมีหลายวิธี เช่น ครูใช้ฝีมือบรรเลงให้นักเรียนชมในชั้นเรียน เล่าประสบการณ์ของครูเมื่อครั้งเป็นเด็กว่าทำไมจึงเรียนดนตรีไทย ครูคิดอะไร ครูเรียนมาอย่างไร ให้นักเรียนฟังเทปบันทึกเสียงเพลงของครูผู้อาวุโส หรือศิลปินแห่งชาติ ดูวิดีโอ หรือติดตามครูไปดูในขณะที่ครูประชันวงในงานต่างๆ ซึ่งในขณะที่เขาได้ฟังท่วงทำนองหรือมองเห็นลีลาในการบรรเลงนั้น เขาก็ค่อยๆ ซึมซับตัวสาระวิชาของดนตรีไทยเข้าไปด้วย ประกอบกับการเข้าพิธีไหว้ครูฝากตัวเป็นศิษย์ที่มีบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์ และการเคารพบูชาสื่อเข้าไปถึงจิตใจของผู้เรียนให้มีความสงบนอบน้อมทั้งกาย วาจา ใจ ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจของนักเรียนให้มีความศรัทธาต่อครู และสาระวิชามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การประชันฝีมือกับเพื่อนๆ ที่ไม่ได้ทำเพื่อการเอาชนะเพียงอย่างเดียวแต่เพื่อให้รู้ระดับความสามารถของตนเอง ประกอบกับการใช้จิตวิทยาของครูที่คอยแนะนำจะเป็นแรงเสริมทำให้เขามีความศรัทธาต่อตนเองมากยิ่งขึ้น

บุคลิกของครูแต่ละคนย่อมแตกต่างกันโดยธรรมชาติ แม้แต่ครูที่อยู่ในโรงเรียนรุ่งอรุณ ดังนั้นวิธีการที่ครูจะใช้ก็ต้องเลือกให้เหมาะสมกับบุคลิกของตัวเอง

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็ก ๆ เชื้อฟังครูและเต็มใจฝึกฝนตามขั้นตอนที่ครูบอกก็คือ เด็ก ๆ เขามั่นใจแล้ว แน่ใจแล้วว่าครูของเขาเก่ง เขาทิ้งในความสามารถของครู เขาอยากเก่งอย่างครู เขาอยากจะมาฝึกซ้อมนอกเวลาโดยที่ครูไม่ต้องเคี่ยวเข็ญ อีกประการหนึ่งที่สังเกตพบคือ ไหวพริบปฏิภาณของครูที่รู้เท่าทันอาการต่าง ๆ ของเด็ก ๆ แล้วพลิกสถานการณ์ให้เป็นการเรียนรู้ได้อย่างทันท่วงที เช่น อาการที่เด็กที่ต่อความคล่องตัวในการใช้มือบรเรลงของครูที่สามารถทำได้รวดเร็ว ในระยะเวลาอันสั้น ครูไม่ปล่อยให้อาการทิ้งของเด็กผ่านไป แต่ใช้โอกาสนี้แนะนำวิธีฝึก โดยการเล่าประสบการณ์ในวัยเยาว์ของครูให้ฟัง ไม่ว่าจะด้วยการฝึกใช้มือตีในน้ำ หรือการตีลูกมะพร้าวที่เด็ก ๆ ฟังแล้วหัวเราะสนุกสนาน แต่ก็แฝงไปด้วยความเข้าใจว่าการฝึกความคล่องตัวในการใช้มือต้องผ่านการฝึกฝนในหลายรูปแบบ กว่าที่ครูจะเก่งอย่างนี้ครูก็ต้องฝึกฝนมามากอย่างเดียวกับที่ครูกำลังให้เขาฝึก

ท่านคิดว่าการก่อศรัทธาควรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร
ที่จะไม่ทำให้ความศรัทธานั้นเป็นเพียงความศรัทธา
เพื่อการปฏิบัติตามเพียงอย่างเดียว แต่จะอย่างไร
ให้ความศรัทธานั้นเป็นพื้นฐานของการเกิดปัญญาได้

ครูวิทยากรอธิบายว่า

“ความศรัทธาที่จะเป็นพื้นฐานของการเกิดปัญญาได้นั้น ควรจะเป็นความศรัทธาที่มีเหตุมีผล เด็กสามารถจับต้องได้เห็นผลชัดเจน เช่น เด็กเขาศรัทธาเห็นว่าครูเก่งอย่างนั้นอย่างนี้ ที่จริงแล้วเด็กเขาศรัทธาที่ความสามารถ ครูจะต้องรีบบอกเหตุผลในทันทีว่า เป็นเพราะครูอดทนฝึกฝนมามากอย่างไร เพื่อไม่ให้เด็กเขายึดติดกับตัวบุคคล เมื่อเรียนกับครูท่านอื่นๆ เขาก็จะได้มองที่ความเพียร ความสามารถของครู เพื่อเอาเป็นแบบอย่างเช่นกัน จึงจะเป็นความศรัทธาที่มีเหตุมีผลและเกิดปัญญาได้ แต่ในบางเรื่อง ที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น เรื่องครูเทพยดาทางดนตรี ครูจะต้องอธิบายเปรียบเทียบให้เด็กเขาเห็นและเข้าใจว่า เป็นการให้ความเคารพนับถือครูบาอาจารย์ รู้จักพระคุณของครู หากมั่นใจว่าครูที่อบรมสั่งสอนให้เราได้ดีนั้นจะไม่ไข่มุขย์ จะเป็นเทพยดาองค์ใดก็ตามเราก็กราบไหว้ในความดีของท่าน ในพระคุณของท่านที่เมตตาสั่งสอนเรา”

ตัวอย่างความศรัทธาของครูผู้สอน เมื่อครั้งยังเป็นเด็ก

ครูวิทยาเล่าว่า “ในสมัยที่ผมเริ่มเรียนดนตรีไทย ครูคนแรกของผมก็คือ คุณพ่อ เมื่อลองนึกย้อนกลับไป ในวัยเด็กผมก็เห็นดนตรีไทยมาตั้งแต่เกิด แต่เริ่มฝึกตอนอยู่ ป.๒ ผมก็ไม่รู้จักหรอกครับว่าความศรัทธาคืออะไร แต่ตอนนั้นผมรู้สึกชอบ สนุกดี เห็นพี่ๆ เขาเล่นกันก็ลองเคาะลองตีดูบ้าง ตอนนั้นเครื่องดนตรีเหมือนกับเป็นของเล่นอย่างเดียวของผมที่มีอยู่ในบ้าน ผมไม่มีของเล่นอย่างอื่นเลย พอพ่อเห็นว่าผมเล่นบ่อยขึ้น เคาะบ่อยขึ้นก็เริ่มจับมาหัด มาสอนให้ โดยเริ่มจากเครื่องประกอบจังหวะง่ายๆ หลังจากนั้นก็เริ่มพาผมไปดูตามงานต่างๆ ผมก็ดูบ้าง วิ่งเล่นบ้าง พ่อก็ไม่ได้ว่าอะไร พอเสร็จงานพ่อก็ให้เงินไปกินขนม ผมก็ชอบครับ ตอนนั้นยังไม่ได้เข้าใจแก่นแท้ของดนตรีไทยหรอกครับ แต่ค่าขนมก็เป็นสิ่งจูงใจในตอนแรกเท่านั้น เพราะพ่อบอกว่าถ้าจะได้เงินมานั้นต้องแสดงให้ดู ต้องฝึกให้เก่ง ต้องต่อเพลง เพราะงานแต่ละงานใช้เพลงไม่เหมือนกัน ต้องเป็นหลายๆ เพลง จึงให้ฝึกฝนและเรียนรู้การใช้เพลงแต่ละเพลงจากการแสดงจริงในงานต่างๆ จนมันเข้าไปสู่ใจโดยไม่รู้ตัวว่าชอบจริงๆ ตอนไหน ผมเห็นเครื่องดนตรีที่ไหนก็อยากจะทำเข้าไปเล่นด้วย และที่สำคัญตอนนั้นมีคนที่ผมเห็นว่าเขาเล่นเก่งมาก เขายังต้องมาขอเรียนกับพ่อของเรา ผมจึงมีความรู้สึก ว่า พ่อของเราเก่ง ใครๆ ก็ต้องมาขอเรียนจากพ่อเรา ตรงนี้ถ้าคิดแบบผู้ใหญ่ก็คงจะเรียกได้ว่า เป็นความศรัทธาที่มีต่อครู หลังจากนั้นผมก็ยังรัก ยิ่งหวงแหนวิชาของพ่อ คิดว่าเราจะต้องตั้งใจเรียน เพราะถ้าไม่เรียนคนอื่นจะเอาเพลงของพ่อไปหมด ซึ่งที่จริงก็คงจะเป็นจิตวิทยาการสอนของพ่อนั่นเองครับ ส่วนความศรัทธาต่อตนเอง มันเกิดขึ้นตอนที่เรารรเพลงเดี่ยวท่ายเพลง แล้วไม่ผิดเลย เสียขบประหม่อมที่ว่าดังมาก ก็ยังไม่ภูมิใจเท่ากับที่เราารู้สึกว่า เราเล่นได้สมบูรณ์แบบไม่ผิดเพี้ยน สมกับที่อดทนฝึกฝนมา เพราะพ่อจะพูดเสมอว่า ถ้าเล่นผิดนี่อายเขาคนที่เขาฟังเป็น เขาจะรู้ว่าเราตีผิด ส่วนความศรัทธาต่อตัวสาระวิชานั้น มันซึมซับเข้ามาตลอดครับ บอกได้ยากกว่าเริ่มเกิดขึ้นเมื่อไหร่”

ครูทวีศักดิ์ และครูพนิดาเสริมว่า

“อันที่จริงนั้นกว่าที่พ่อจะสอนดนตรีไทยให้ลูกแต่ละคน รวมไปถึงศิษย์ที่มาขอเรียนด้วยนั้น พ่อจะพิจารณาก่อนว่า ลูกมีความสนใจ ศรัทธา และพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ เพราะพ่อไม่ได้มองดนตรีไทยใน

แง่มุมของการประกอบอาชีพอย่างเดียวนั้น แต่มองรวมไปถึงดนตรีที่เป็นมรดกของชาติ และดนตรีที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้เป็นนักดนตรี พ่อจึงคาดหวังอยากให้ลูก และศิษย์สืบทอดวิชาโดยสรรหาอุบายต่างๆ ให้ลูกได้สัมผัสกับดนตรีแล้วค่อยๆ ซึมซับเข้าสู่ใจ จนลูกเกิดความสนใจใฝ่รู้ ศรัทธาต่อการเรียนด้วยตนเอง พ่อจึงจะฝึกฝนให้ รวมทั้งปลูกฝังจรรยาของนักดนตรีที่ดีให้แก่ลูกด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง เช่น

- ความตรงต่อเวลา
 - ความกตัญญูตเวทีต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
 - ความอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้ง กาย วาจา ใจ
 - ความเคารพในเครื่องดนตรีที่ถือเป็นครู เป็นเครื่องช่วยประกอบอาชีพ
 - ความศรัทธา “ให้ศรัทธาเขา เช่นเดียวกับที่ศรัทธาตัวเรา”
 - ระเบียบวินัยของนักดนตรี ทั้งในการฝึกซ้อม และการบรรเลง
 - การดูแลตนเองให้มีความพร้อมอยู่เสมอ
 - การควบคุมอารมณ์
- รวมถึง
- การวางกำลังใจในการประชันวง “แพ้ชนะไม่ใช่เรื่องสำคัญ หากแต่การพิจารณาให้เห็นเหตุ และผลของการแพ้ชนะในครั้งนั้นสำคัญกว่า”

เมื่อพ่อมองเห็นคุณค่าของดนตรี และปรารถนาที่จะอนุรักษ์สืบทอด พ่อจึงเลือกพิจารณาที่จะสอนให้แก่ลูกและศิษย์ที่มีความตั้งใจจริง ๆ เท่านั้น วิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และวิธีการสอนของพ่อที่เริ่มตั้งแต่การก่อศรัทธาจึงเป็นแบบอย่างที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนที่โรงเรียนรุ่งอรุณ เนื่องจากเห็นประโยชน์และผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนดังเช่นที่เกิดขึ้นกับตนเอง”

วิธีที่ครูผู้สอนแต่ละคนได้รับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์แต่ละท่าน และประสบการณ์ตรงของครูแต่ละคนจึงส่งผลให้คณะครูดนตรีไทยออกแบบวิธีการสอนที่มองหาแนวทางให้เด็กมีใจชอบก่อน เพราะถ้าเขาไม่มีใจชอบ ก็ไม่ศรัทธา ไม่อยากฝึก ไม่อยากเรียน ไม่รัก และไม่สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมทางดนตรีได้ ที่สำคัญคือ เมื่อเด็กได้รับการถ่ายทอดมาอย่างไร เขาก็จะใช้วิธีแบบที่เรียนรู้อย่างถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อไป เพราะเข้าใจว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องแล้ว

นอกจากความศรัทธาแล้ว ระเบียบวินัยในการเรียนดนตรีไทยก็สำคัญเมื่อเด็ก ๆ เขามีความศรัทธามีใจใฝ่รู้ อยู่เป็นทุนเดิม การชักชวนให้เขาร่วมวางแผน ระเบียบ กติกา การเรียนก็ย่อมทำได้โดยง่าย เพราะเด็กจะจดจำแบบอย่างจากครูที่เขาพบเห็นอยู่ทุกวัน เมื่อครูต้องการจะสอนให้เด็กรู้จักดูแลรักษาเครื่องมือ ครูก็ต้องทำให้เด็กเห็นเป็นประจำสม่ำเสมอ ทำไปก็พูดอธิบายไปด้วยว่า ดูแลรักษาอย่างไร จัดเก็บอย่างไร เสียหายชำรุดจะต้องซ่อมแซมอย่างไร ถึงเขาจะยังซ่อมแซมเองไม่ได้ในบางส่วน ครูก็ต้องพูดเพื่อให้เขาจำ จะได้ถนอมรักษาไว้ใช้ได้นาน ๆ ซึ่งอันที่จริงก็เกือบทุกเรื่องที่ครูจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ แล้วคอยจัดปรับให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะครูไม่ได้สอนดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ครูกำลังสอนคน เพราะนอกจากครูจะต้องเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการภาวนาบนมือฝึกแล้ว ครูยังหวังให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ด้วย คือมองเห็น ความจริง ความดี และความงาม ในการดำเนินชีวิต

ภ า ค ผ น ว ก

เมื่อสิ่งที่ครูจะต้องสอนมีมากมายหลายหัวข้อ หลายประเด็น ซึ่งแต่ละประเด็นก็มีเป้าหมายทางการศึกษา มีขอบเขตเนื้อหา สำระสำคัญ มีจุดประสงค์การบรรลุผลการเรียนรู้ มีแนวทางปฏิบัติและกิจกรรมการเรียนที่แตกต่างกันไป ดังนั้น การที่จะทำให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมของการเชื่อมโยงร้อยเรียงกันของแผนการสอนได้โดยง่ายตลอดทั้งปีการศึกษา ก็จะช่วยให้ครูสามารถคิดกิจกรรมหรือออกแบบโครงงานในแต่ละช่วงตอนให้มีความต่อเนื่องหรือสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งถ้าสามารถทำให้อยู่ใน ๑ หน้ากระดาษ (One Page) ได้ก็ยิ่งดี เหมือนการศึกษาแผนที่ขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ ย่อมวิเคราะห์ได้สะดวกกว่าการศึกษาจากสมุดแผนที่เล่มเล็กๆ ที่ต้องพลิกหน้ากระดาษไปมาหลายๆ หน้า

ตอนที่/ชื่อตอน จำนวนคาบ	ขอบเขตเนื้อหา แนวคิดหลัก สำระสำคัญ
<p>ตอนที่ ๑ : ก่อศรัทธา <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ศรัทธาในตัวครูผู้ทรงภูมิ และเครื่องดนตรีที่ประทับใจ ๒. พิธีไหว้ครูฝากตนเป็นศิษย์ (เวลา ๔ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ประวัติความเป็นมาของครูเทพดาทางดนตรี ๒. วิถีชีวิตในการเรียนดนตรีไทยในอดีต ๓. สัญลักษณ์ทางดนตรีและการอ่านออกเสียง
<p>ตอนที่ ๒ : ภาวนาบนมือฝึกจนเข้าสู่ใจ <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ทางแห่งการเข้าสู่ดนตรีไทย ๒. มุ่งมั่น จดจ่อในการบรรเลง (เวลา ๕ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. สัญลักษณ์ทางดนตรี การอ่าน และการออกเสียง ๒. การดูแลรักษาเครื่องดนตรี ๓. การบรรเลงด้วยอังกะลุงโดยมีเครื่องประกอบ จังหวะชนิดต่างๆ คอยควบคุมจังหวะ ๔. การจัดระเบียบร่างกายในขณะที่บรรเลง ๕. ประเภทของเครื่องดนตรี และลักษณะการใช้มือในการบรรเลงในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ๖. เพลงยวและความเป็นมาเกี่ยวกับเพลงซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ตอบสนอง ต่อการฝึกฝนลักษณะการใช้มือฝึกขั้นพื้นฐาน (ทักษะมือฝึกที่ ๑-๓) ในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ๗. การพัฒนาประสาทสัมผัส โดยใช้ทักษะมือฝึกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ
<p>ตอนที่ ๓ : เกิดการเล่นที่ชำนาญแม่นยำ <u>โครงการย่อย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การปฏิบัติทักษะการเขย่า อังกะลุงและการบรรเลงเพลง ๒. การแสดงความสามารถของผู้ปฏิบัติ (เวลา ๔ คาบ) 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. จังหวะและการปฏิบัติจังหวะ ฉิ่ง ฉาบ กระจับ ใหม่ง ๒. ทักษะความแม่นยำ ๓. การประมวลความรู้ และทักษะทางดนตรีสู่การแสดงผลงาน

ภาคผนวก

ตารางข้างล่างนี้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนในโรงเรียนรุ่งอรุณทุกคนจะต้องทำขึ้นเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมว่าใน ๑ ปีข้างหน้า ในแต่ละภาคเรียนเด็ก ๆ จะได้เรียนรู้อะไร เพื่ออะไร โดยมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร และผ่านกิจกรรมหรือโครงการใด ทั้งนี้ความเห็นจากที่ประชุมจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมให้แผนของตนเองมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนถึงเวลาที่จะต้องสอน และจากแผนการสอนของทั้งปีใน ๑ หน้ากระดาษนี้เอง จะเป็นแนวทางในการทำแผนการสอนย่อย และปฏิทินการสอนต่อไป

จุดประสงค์ การบรรลุผลการเรียนรู้	แนวทางปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนรู้
<ol style="list-style-type: none"> ๑. รู้ประวัติความเป็นมาของครุฑพญาทางดนตรี และเข้าใจวิถีชีวิตของการเรียนดนตรีไทยในอดีต ๒. มีความภูมิใจในวัฒนธรรมทางดนตรี มีความศรัทธา เชื่อมั่นในตัวครู ตัวสาระวิชาและตนเอง จนเกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ๓. มีความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี พร้อมทั้งอ่านและออกเสียงได้ถูกต้อง 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. สร้างบริบทในห้องเรียนให้เป็นอาศรมดนตรี หรือ บ้านครูเพื่อให้นักเรียนมองเห็นวิถีชีวิตของการเรียนดนตรีไทยในอดีต ๒. ครูเล่าประวัติความเป็นมาของครุฑพญาเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กก่อนนำกล่าวคำบูชาครู ๓. ครูเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนชมผลงานของครูบาอาจารย์ท่านต่างๆ ผ่านการชมวีดิทัศน์ การฟังเทปบันทึกเสียง การอ่านบทความและพาไปชมงานต่างๆ นอกสถานที่ หรือเชิญมาแสดงให้นักเรียนชมในโรงเรียน ๔. สนทนาซักถามเกี่ยวกับดนตรีที่นักเรียนสนใจ ๕. ครูและนักเรียนร่วมวางแผนกติกา และระเบียบ การเรียนดนตรีไทย ๖. ฝึกให้นักเรียนเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนเรียนโดยการเคารพครุฑพญา และครูผู้สอน เพื่อระลึกถึงพระคุณของครูและทำจิตใจให้สงบมีสมาธิ ๗. ให้นักเรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี ฝึกอ่าน และร้องโน้ต
<ol style="list-style-type: none"> ๑. สามารถอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี และออกเสียงร้องโน้ตได้ถูกต้องตามทำนอง-จังหวะและระดับเสียง ๒. สามารถดูแลรักษาเครื่องดนตรีได้อย่างถูกวิธี ๓. สามารถบรรเลงอังกะลุงพร้อมกับการร้องโน้ตให้เข้ากับจังหวะได้ ๔. รู้วิธีจัดระเบียบร่างกายของตนเองให้เหมาะสมในขณะที่บรรเลงได้ ๕. เข้าใจถึงที่มา และรู้โอกาสในการบรรเลงเพลงยະວາ พร้อมทั้งสามารถบรรเลงได้ถูกต้อง ๖. พัฒนาระบบประสาทสัมผัสให้สัมพันธ์กันทั้งร่างกายและจิตใจ (มือ หู ตา ปาก ใจ) ๗. สามารถวิเคราะห์ และเปรียบเทียบลักษณะการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ในขณะบรรเลงเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องชนิดต่างๆ ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ให้นักเรียนร้องโน้ตประกอบจังหวะ ฉิ่ง กลอง ๒. ให้นักเรียนฝึกฝนปฏิบัติบำรุงรักษาเครื่องดนตรี ๓. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการจับอังกะลุง-การเขย่าที่ถูกต้อง ๔. ฝึกฝนการเขย่าอังกะลุงพร้อมกับการร้องโน้ตเข้ากับจังหวะฉิ่ง กลอง เพื่อเสริมทักษะการจัดระเบียบร่างกายและทำนองในการปฏิบัติให้มีความสมบูรณ์พร้อมยิ่งขึ้น ๕. ให้นักเรียนฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงในทำนองเพลงยະວາ ๖. ให้นักเรียนฝึกฝนและพัฒนาความสมดุลของประสาทสัมผัสโดยใช้การปฏิบัติอังกะลุงเข้ามาเป็นตัวกำกับ ๗. ให้นักเรียนศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เพื่อค้นหาความสนใจของตนเองต่อเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ สำหรับเลือกเรียนในระดับชั้นต่อไป ๘. ให้นักเรียนทดลองปฏิบัติเครื่องดนตรีพร้อมกับการร้องโน้ต ๙. ปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เพื่อค้นหาความสามารถของตนเอง โดยในช่วงแรกครูจะเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ครูสาธิตให้ดู - ครูปฏิบัติพร้อมกับนักเรียน - ให้นักเรียนปฏิบัติกันเองโดยไม่ต้องดูต้นแบบจากครูและครูช่วยให้จังหวะประกอบ
	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ให้นักเรียนบรรเลงด้วยอังกะลุงเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและความศรัทธาต่อตนเอง โดยครูแบ่ง นักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มที่ ๑ บรรเลง (เขย่าอังกะลุง) - กลุ่มที่ ๒ เตะจังหวะ - กลุ่มที่ ๓ ร้องโน้ตเพลงยະວາ ๒. ครูเล่านิทานวงกลมแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยใช้ทักษะมือฝึกบรรเลงเป็นเสียงประกอบในการเล่านิทาน เช่น ในนิทานมีการยกทัพ นักเรียนที่ตีกลองก็จะตีกลองให้เกิดเสียงอีกทีก็สร้างบรรยากาศให้เหมือนการยกทัพ ๓. แสดงผลงานการบรรเลงด้วยอังกะลุงโดยแบ่งกลุ่มกันแสดง

ภาคผนวก

ปฏิทินการสอน ร.ร.รุ่งอรุณ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒

ครูผู้สอน ครูวิทยา ศรีผ่อง, ครูทวีศักดิ์ ศรีผ่อง, ครูพนิดา ศรีผ่อง

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ดนตรีไทย

สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.		เนื้อหา/กิจกรรม	สัปดาห์ที่/ว.ด.ป.		เนื้อหา/กิจกรรม
สัปดาห์ที่ ๑	๒๘	จ. นอบน้อมบูชาครู/เล่าประวัติครูเทพ	สัปดาห์ที่ ๔	๑๗-๑๘	วันเข้าพรรษาและชดเชยวันอาสาฬหบูชา
	๒๙	อ. ครูปฏิบัติการเล่นดนตรี/การร้องรำ		๑๙	พ. เขย่าอังกะลุงประกอบการร้องโน้ตเพลงและ
	๓๐	พ. ให้นักเรียนชม		๒๐	พ. ครูตีเครื่องประกอบจังหวะ เขย่าอังกะลุง
	๑	พ. ระเบียบปฏิบัติการเรียนดนตรีไทย		๒๑	ศ. ประกอบเครื่องประกอบจังหวะ ฉิ่ง-กลอง
	๒	ศ. จัดกลุ่มเรียนดนตรี-นาฏศิลป์ตามความสนใจ	สัปดาห์ที่ ๕	๒๔	จ. โดยไม่ต้องออกเสียงร้องโน้ต
สัปดาห์ที่ ๒	๕	จ. รู้จักเครื่องดนตรีไทย		๒๕	อ. ทบทวนการเขย่าอังกะลุงประกอบเครื่อง
	๖	อ. สาธิตเครื่องดนตรีไทย		๒๖	พ. ประกอบจังหวะ ฉิ่ง-กลอง ทั้งการออก
	๗	พ. สัมผัสเครื่องดนตรีไทย		๒๗	พ. เสียงร้องโน้ตและไม่ออกเสียงร้องโน้ต โดย
	๘	พ. ครูคอยควบคุมดูแลชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่อง	๒๘	ศ. ครูคอยควบคุมดูแลชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่อง	
	๙	ศ. (การจัดระเบียบร่างกาย-ท่านั่ง-การจับ	สัปดาห์ที่ ๑๐	๓๑	จ. ทดสอบการร้องโน้ตเพลงยวาวระนาดประกอบ
สัปดาห์ที่ ๓	๑๒	จ. เรียนรู้โน้ตเพลง (ด-ร-ม-ฟ-ช-ล-ท)		๑	อ. จังหวะการปรบมือของนักเรียนเอง
	๑๓	อ. ฝึกร้องโน้ตเพลงให้ตรงกับระดับเสียง		๒	พ. สัมผัสเครื่องดนตรีที่หลากหลาย พร้อมกับ
	๑๔	พ.		๓	พ. การเรียนรู้ท่านั่ง-การจับไม้และกรดตีที่ถูกต้อง
	๑๕	พ.	๔	ศ. โดยครูเป็นผู้ควบคุมดูแลชี้แนะแก้ไข	
	๑๖	ศ. ข้อบกพร่อง เรียนรู้ทักษะมือฝึกที่ ๑-๒ /	สัปดาห์ที่ ๑๑	๗	จ. ทดลองตีเพลงยวาวระนาดที่ ๑
สัปดาห์ที่ ๔	๑๙	จ. เรียนรู้โน้ตเพลงยวาวระนาดที่ ๑		๘	อ. ทดสอบความรู้เกี่ยวกับประวัติครูเทพทาง
	๒๐	อ. (อ่าน-ร้องโน้ตยวาวระนาดที่ ๑)		๙	พ. ดนตรีไทย
	๒๑	พ. ร้องโน้ตเพลงยวาวระนาดที่ ๑ ประกอบ		๑๐	พ. เข้าเครื่องดนตรี/ทบทวนทักษะมือฝึกที่ ๑-๒
	๒๒	พ. จังหวะโดยการปรบมือของนักเรียนเอง	๑๑	ศ. ทบทวนเพลงบรรทัดที่ ๑	
สัปดาห์ที่ ๕	๒๖	จ. ทบทวนการร้องโน้ตเพลงยวาวระนาดที่ ๑/	สัปดาห์ที่ ๑๒	๑๔	จ. ทบทวนทักษะมือฝึกที่ ๑-๓
	๒๗	อ. เรียนรู้โน้ตเพลงยวาวระนาดที่ ๒/ร้องโน้ต		๑๕	อ. ฝึกฝนการบรรเลงเพลงยวาวประกอบการ
	๒๘	พ. เพลงยวาวระนาดที่ ๑-๒ ประกอบจังหวะ		๑๖	พ. ร้องโน้ต
	๒๙	พ. โดยการปรบมือของนักเรียนเอง / สัมผัส		๑๗	พ. ฝึกฝนการบรรเลงเพลงยวาวประกอบการ
	๓๐	ศ. เครื่องประกอบจังหวะ ฉิ่ง-กลอง-กรับ	๑๘	ศ. ร้องโน้ตและประกอบจังหวะ ฉิ่ง-กลอง ครู	
สัปดาห์ที่ ๖	๓	จ.	สัปดาห์ที่ ๑๓	๒๑	จ. ประเมินผล
	๔	อ.		๒๒	อ. การร้องโน้ตเพลงยวาวประกอบจังหวะการ
	๕	พ.		๒๓	พ. ปรบมือของนักเรียน
	๖	พ.		๒๔	พ. ทักษะมือฝึกที่ ๑-๓
	๗	ศ. วันไหว้ครู	๒๕	ศ. การบรรเลงเพลงยวาว	
สัปดาห์ที่ ๗	๑๐	จ. ทบทวนการร้องโน้ตเพลงยวาวระนาดที่ ๑-	สัปดาห์ที่ ๑๔	๒๘	จ.
	๑๑	อ. ๒ ประกอบเครื่องประกอบจังหวะ / เรียน		๒๙	อ.
	๑๒	พ. รู้วิธีการเขย่าอังกะลุงโดยครูปฏิบัติให้ชม		๓๐	พ.
	๑๓	พ. เป็นตัวอย่าง		๓๑	พ.
	๑๔	ศ. ทดลองเขย่าอังกะลุงตามตัวโน้ตของตนเอง			ปิดภาคเรียน ๑
		ศ. เขย่าอังกะลุงประกอบการร้องโน้ตเพลงยวาว			
		ครูคอยควบคุมดูแลชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่อง			

หมายเหตุ เรียนสัปดาห์ละ ๑ คาบ

ตัวอย่างแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

แผนรายวัน

ระบบสัญลักษณ์และทักษะมือฝึกที่ ๑, ๒ (จะเข้)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จุดประสงค์

๑. สามารถรู้และเข้าใจสัญลักษณ์กำกับตัวโน้ตได้
๒. สามารถบันทึกสัญลักษณ์ตามรูปแบบและตามความเข้าใจของตนเองได้

อุปกรณ์

๑. จะเข้
๒. แผ่นชาร์ตสัญลักษณ์กำกับตัวโน้ต
๓. ปากกาลูกกลิ้ง
๔. กระดาษแผ่นเล็ก ๆ
๕. แผ่นกระดาษบันทึกตัวโน้ต
๖. กาว
๗. นาฬิกาจับเวลา

กิจกรรม

๑. ครูกล่าวทักทายนักเรียนและแจ้งต่อนักเรียนว่าในวันนี้จะเรียนเรื่องระบบสัญลักษณ์และจะให้นักเรียนฝึกกำหนดสัญลักษณ์ด้วยตนเอง
๒. ครูอธิบายถึงความสำคัญของการเรียนดนตรีไทยว่า (จะเข้) จำเป็นต้องเรียนรู้จักสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนตัวโน้ตเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจระดับเสียงของตัวโน้ต เทคนิคการบรรเลง ระเบียบวิธีการใช้นิ้ว และระเบียบการใช้นิ้วมือ
๓. ครูอธิบายว่าสัญลักษณ์มีหลายรูปแบบ สุดแต่จะคิดหรือกำหนดด้วยตัวเองก็ได้ พร้อมกันนั้นครูยกตัวอย่างโดยนำแผ่นชาร์ตแสดงสัญลักษณ์ของระดับเสียง โน้ตตัวโตต่ำ (ต) โตกกลาง (ค) และโตสูง (ด) ให้นักเรียนสังเกตดูว่าการใช้จุด (.) แสดงอยู่บนตัวโน้ต และหรือตัวโน้ตนั้น เป็นสัญลักษณ์แทนลักษณะระดับเสียงของจะเข้ หากสัญลักษณ์จุด (.) ปรากฏอยู่บนเหนือตัวโน้ต (ด) จะแสดงถึงโตสูง หากสัญลักษณ์จุด (.) ปรากฏอยู่ใต้ตัวโน้ต (ต) จะแสดงถึงโตต่ำ และหากไม่ปรากฏสัญลักษณ์จุด (.) ใดๆ แสดงกำกับตัวโน้ตดังกล่าวเป็นระดับเสียงปกติ
๔. เมื่อครูอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบเสร็จแล้ว จึงอธิบายสัญลักษณ์ทั้งหมดที่มีความจำเป็น พร้อมยกตัวอย่างจากแผ่นชาร์ตที่ครูเตรียมมาให้ให้นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจดังเช่นตัวอย่างข้างต้น
๕. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

๖. ครูให้นักเรียนนำจะเข้มาคนละ ๑ ตัว พร้อมกับแจกปากกาถูกลิ้น กระดาษแผ่นเล็กๆ และกาวยให้กับนักเรียนคนละ ๑ ชุด และกล่าวว่าจะให้นักเรียนทดลองใส่สัญลักษณ์จุด (•) แสดงระดับเสียงของจะเข้ลงบนกระดาษแผ่นเล็กๆ แล้วนำไปติดยังตำแหน่งของเสียงตัวโน้ตที่มีอยู่บนตัวจะเข้ให้ถูกต้อง โดยครูบอกใบ้ให้นักเรียนว่า โน้ตตัวแรกเป็นโดต่ำ (ดู) พร้อมกันนั้นครูแจกแผ่นกระดาษซึ่งมีตัวโน้ตบันทึกอยู่ให้กับนักเรียนคนละ ๑ ชุด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกกำหนดสัญลักษณ์แสดงเทคนิคการบรรเลง การใช้นิ้ว และการใช้ไม้ดีด โดยครูให้เวลาในการทำ ๓๐ นาที และเริ่มจับเวลาเมื่อนักเรียนพร้อม (ขณะนักเรียนกำลังปฏิบัติครูจะดูแลความเรียบร้อยพร้อมกับคอยช่วยเหลือและให้คำชี้แนะเมื่อนักเรียนคนใดต้องการ)
๗. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูซักถามถึงอุปสรรคในการทำและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากนั้นจึงตรวจผลงานและเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้นักเรียนทราบ
๘. ครูบอกนักเรียนว่าคราวนี้จะให้นักเรียนได้ทดลองบันทึกสัญลักษณ์ตามรูปแบบและตามความเข้าใจของตนเอง โดยครูเริ่มแจกแผ่นกระดาษบันทึกตัวโน้ตให้กับนักเรียน (ตัดใหม่) คนละ ๑ ชุด แล้วให้เริ่มลงมือทำ (ใช้เวลา ๑๐ นาที)
๙. เมื่อครบกำหนดเวลาครูให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอผลงานโดยการอธิบายพร้อมให้เหตุผลเกี่ยวกับการใช้รูปแบบสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ตนเองประดิษฐ์ขึ้น
๑๐. ครูช่วยเสริมและชี้แนะให้กับนักเรียนแต่ละคน
๑๑. ครูบอกนักเรียนว่าในคราวต่อไป หากพบโน้ตที่ไม่บันทึกสัญลักษณ์ นักเรียนก็สามารถสร้างสัญลักษณ์ตามความเข้าใจของตนเองได้ และหากมีข้อสงสัยก็สามารถปรึกษาครูได้

บันทึกหลังการสอน

๑. ตัวกิจกรรมเป็นกระบวนการบรรยายทำความเข้าใจในระยะเวลานาน ทำให้กิจกรรมไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด (เกินเวลาไป ๕ นาที)
๒. รูปแบบสัญลักษณ์ของนักเรียนมีความหลากหลาย ทำให้เห็นพัฒนาการในขั้นตอนการคิดของนักเรียนแต่ละคนชัดเจน แต่ไม่มีเป้าหมายร่วม ดังนั้นครูจึงสรุปให้ใช้สัญลักษณ์ที่เป็นแบบแผนร่วมกัน
๓. การปฏิบัติกิจกรรมไปพร้อมกับเนื้อหาทฤษฎี ทำให้นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมและไม่เบื่อ

การบูรณาการ

การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้หลายมิติ ดังตัวอย่างของหน่วยการเรียนรู้ดนตรีไทยที่อธิบายไว้ข้างต้น จัดทำขึ้นก็เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจถึงที่มา ที่ไป และเชื่อมโยงกับมวลสาระอื่นๆ ได้ด้วยตัวเอง นอกจากวิชาดนตรีไทยจะบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ภายในหน่วยวิชาแล้ว ในบางโอกาสยังพบว่าในรายวิชาอื่นๆ ได้นำดนตรีไทยเข้าไปบูรณาการด้วย

เช่น **โครงการสืบภาษาเสาะหาสังคม** ในวิชาสังคม

บูรณาการกับดนตรีไทย ในขั้นตอนของการประมวลความรู้ที่ศึกษามาตลอดทั้งภาคเรียน ในเรื่องของดนตรีที่เข้ามาอยู่ในพิธีกรรม แล้วนำเสนอโดยการจัดแสดงพิธีจำลอง “ศรีสังข์ปานกาล”

โครงการไผ่มหัศจรรย์ ในวิชาภาษาไทย

บูรณาการกับดนตรีไทย โดยให้นักเรียนศึกษาเรื่องการทำเนียดเสียง จากเครื่องดนตรีที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ

ในงานหยดน้ำแห่งความรู้นอกจากการประมวลองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่ชุมชนแล้ว นักเรียนยังได้จัดการแสดงดนตรีประกอบละครเรื่อง “เงาะป่า” อีกด้วย

๒.๒ การภาวนาบนมือฝึก

ด้วยการปฏิบัติจนเข้าสู่ใจ เป็นโครงการที่ ๒ ต่อจากการก่อศรัทธา การภาวนานี้ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีสติ มีสมาธิ รู้อยู่เสมอว่า ตนเองกำลังทำอะไรอยู่ บรรเลงเพลงอะไร มีลักษณะการใช้มือเป็นอย่างไร สอดสัมพันธ์กับจังหวะและท่วงทำนองเพลงอย่างไร เมื่อถูกฝึกให้ทำซ้ำๆ ด้วยความมีสติ บวกกับความศรัทธาที่มีอยู่ทั้งต่อครูผู้สอน ต่อสาระวิชา และต่อตนเอง จะทำให้เขามีสมาธิในขณะที่ฝึกฝนมากยิ่งขึ้น

เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี รู้จักจังหวะ ทำนอง และร้องโน้ตได้ การปฏิบัติเครื่องดนตรีก็จะเป็นไปตามลำดับขั้นที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

ภาคผนวก

ในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะมีทักษะมือฝึกเฉพาะของเครื่องดนตรีนั้นๆ ซึ่งเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างในบางทักษะตามชนิดของเครื่องมือ เช่น ทักษะมือฝึกของระนาดเอกเหมือนกับทักษะมือฝึกของฆ้องวงในบางทักษะ ดังนั้นเมื่อนักเรียนเลือกเรียนให้มีความชำนาญเฉพาะในเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่ง ครูจึงต้องจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อแยกฝึกฝน แต่ถึงอย่างไรนักเรียนก็จะสามารถบรรเลงและวิเคราะห์ทักษะมือฝึกในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ เพราะเขาได้เรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาก่อนที่จะเลือกเรียนเฉพาะทาง อีกทั้งในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีทำนองในการบรรเลงแตกต่างกัน เมื่อนำมาบรรเลงรวมวงกันจะเกิดเป็นทำนองเพลงที่ไพเราะ นักเรียนจึงต้องวิเคราะห์ทั้งทักษะมือฝึกและทำนองเพลงประกอบกัน

ตัวอย่าง เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดี่ยว (ท่อน ๑)

เครื่องดนตรี : ระนาด

ทำนองเพลงของระนาด								
ขวา	ดํ ล ล ล	ดํ ล ล ล	ดํ ช ล ช	ดํ ล ช ม	ช ม ร ด	ม ร ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด
ซ้าย	ด ล ล ล	ด ล ล ล	ด ช ล ช	ด ล ช ม	ช ม ร ด	ม ร ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด

ทักษะมือฝึกของระนาดที่ใช้ในเพลง

คือ ทักษะมือฝึกที่ ๑ ดีสองมือพร้อมกันตลอดทั้งท่อน

ภาวนาสิ่งโต

- ภาวนาบนมือฝึก คือพิจารณาว่า มือเท่าหรือไม่เท่า จัดปรับมือทั้งสองให้เท่ากัน ทั้งน้ำหนักมือ ความไว และการยกกระดืบมือ
- ภาวนาในท่วงทำนอง คือลงมือได้ถูกต้องแม่นยำตรงตามจังหวะทำนองของเพลง

- ตัวโน้ตเหนือบรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือขวา
- ตัวโน้ตใต้บรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือซ้าย
- จุดเหนือตัวโน้ต แสดงระดับเสียงสูงของตัวโน้ต
- จุดใต้ตัวโน้ต แสดงระดับเสียงต่ำของตัวโน้ต

ภ า ค ผ น ว ก

เครื่องดนตรี : ข้องวงใหญ่

ทำนองเพลงของข้องวงใหญ่

ข	ว	ล	ล	ล	ล	ซ	ซ	ม	ม	-	ซ	-	ด	-	ร	-	ม	-	ม	-	ม	-	ร	-	ด
ซ	ว	-	ล	-	ล	-	ซ	-	ท	-	ร	-	ด	-	ร	-	ม	-	ซ	-	ม	-	ร	-	ด

รูปแบบโน้ตทักษะมือฝึกที่ ๑

ข	ว	---	ม	---	พ	---	ซ	---	ล	---	ท	---	ด	---	ร	---	ม
ซ	ว	---	ม	---	พ	---	ซ	---	ล	---	ท	---	ด	---	ร	---	ม

ทักษะมือฝึกของข้องวงที่ใช้ในเพลงนี้ คือทักษะมือฝึกที่ ๑ และ ๓

ทักษะมือฝึกที่ ๑ การตีสองมือพร้อมกันในทำนองห้องที่ ๕,๖,๗ และ ๘ โดยก่อนบรรเลงในทำนองเพลง ครูจะให้ฝึกทักษะมือฝึกตามรูปแบบโน้ตที่ครูกำหนดให้

รูปแบบโน้ตทักษะมือฝึกที่ ๓

ข	ว	ม	ม	พ	พ	ซ	ซ	ล	ล	ท	ท	ด	ด	ร	ร	ม	ม
ซ	ว	-	ม	-	พ	-	ซ	-	ล	-	ท	-	ด	-	ร	-	ม

ทักษะมือฝึกที่ ๓ การตี ซ้าย ขวา ขวา ในทำนองห้องที่ ๑,๒,๓ และ ๔

ภาวนาสิ่งใด

- ภาวนาบนมือฝึก คือพิจารณาแต่ละทักษะมือฝึก
- ทักษะมือฝึกที่ ๑ มือเท่า ไม่เท่า พร้อม ไม่พร้อม น้ำหนักเสียงเท่ากันหรือไม่ ระเบียบร่างกายทั้งทำนอง และการจับไม้ตีถูกต้องหรือไม่ อย่างไร
- ทักษะมือฝึกที่ ๓ พิจารณาการแยกประสาทมือ น้ำหนักมือทั้งสองต้องเท่ากันเพียงแต่ใช้มือขวามากกว่า ๑ ครั้ง
- ภาวนาในท่วงทำนอง คือ นำทักษะมือฝึกทั้งสองมาพิจารณากับท่วงทำนอง ว่าทำนองใดใช้ทักษะมือฝึกใด แล้วบรรเลงได้ถูกต้อง

ภาคผนวก

เครื่องดนตรี : ขิม

แถวซ้าย	ด	ล	ด	ล	ด	ช	ร	ด					
แถวกลาง	ล	ล	ล	ล	ช	ช	ล	ช	ล	ช	ช	ล	ช
แถวขวา							ม	ร	ด	ม	ร	ม	ม

รูปแบบโน้ตฝึกหัดทักษะมือฝึกที่ ๒

- ล	- ช	- ฟ	- ม	- ร	- ด	- ท	
- ล	- ช	- ฟ	- ม				- ล
				- ร	- ด	- ท	- ล

ทักษะมือฝึกของขิมที่ใช้ในเพลงนี้ คือ ทักษะมือฝึกที่ ๒ และ ๕ ทักษะมือฝึกที่ ๒ การตีสลับมือซ้ายและขวา (เริ่มจากมือซ้ายก่อน) ในทำนองต่อไปนี้

รูปแบบโน้ตฝึกหัดทักษะมือฝึกที่ ๕

- ล	ช	ม	- ช	ม	ร	- ม	ร	ด	- ร	ด						
									ล	- ด	ล	ช	- ล	ช		
										ม	- ม	ร	ด	- ร	ด	ล

ทักษะมือฝึกที่ ๕ คือการตีสะบัดขวา ซ้าย ขวาในทำนองต่อไปนี้

ภาวนาสิ่งไค

- ภาวนาบนมือฝึก คือการพิจารณาแต่ละมือฝึก
- ทักษะมือฝึกที่ ๒ การพิจารณาแยกประสาทมือ ซ้าย-ขวา ให้มีความสัมพันธ์กัน แต่มีจังหวะของการสลับมือที่คงที่
- ทักษะมือฝึกที่ ๕ พิจารณาแยกประสาทมือที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แต่มีจังหวะของการสลับมือในตัวโน้ต ๓ เสียงที่รวดเร็วกว่าปกติ
- ภาวนาในท่วงทำนอง คือ นำทักษะมือฝึกทั้งสองมาพิจารณากับท่วงทำนอง ว่าทำนองใดใช้ทักษะมือฝึกใด แล้วบรรเลงได้ถูกต้อง

ภาคผนวก

เพลงที่ใช้ในการฝึกฝนแต่ละเพลงนั้น เป็นเพลงที่ครูได้พิจารณาแล้วว่ามียกทักษะมือฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถ และอยู่ในความสนใจของเขาด้วย ซึ่งในเพลงแต่ละเพลงก็มีความยากง่ายของทักษะมือฝึกที่แตกต่างกัน เช่น

ป.๓ เรียนเพลง แว่วเสียงแคน

ทำนองเพลง

ขวา	- - - -	- - - (ลิ)	- - - ซ	- ม - (ลิ)	- - - ซ	- ด - (ลิ)	- - - ซ	- ม - (ลิ)
ซ้าย	- - - -	- - - (ลิ)	- - - ซ	- ท - (ลิ)	- - - ซ	- ด - (ลิ)	- - - ซ	- ท - (ลิ)
	- - - -	- ม - (มิ)	- - - ร	- ด - (มิ)	- - - ร	- ม - (มิ)	- - - ร	- ด - (ลิ)
	- - - -	- ซ - (มิ)	- - - ร	- ด - (มิ)	- - - ร	- ซ - (มิ)	- - - ร	- ด - (ลิ)
	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ซ - (ลิ)	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ซ - (ลิ)
	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ซ - (ลิ)	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ซ - (ลิ)

เพลงข้างต้น เมื่อบรรเลงด้วยฆ้องวงใหญ่ จะใช้ทักษะมือฝึกที่ ๑ และ ๒ เท่านั้น ดังแสดงรูปแบบทักษะมือฝึก

- ตัวโน้ตเหนือบรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือขวา
- ตัวโน้ตใต้บรรทัด แสดงการบรรเลงด้วยมือซ้าย
- จุดเหนือตัวโน้ต แสดงระดับเสียงสูงของตัวโน้ต
- เมื่อตัวโน้ตเหนือเส้นบรรทัด และได้บรรทัดตรงกันแสดงการบรรเลงที่ใช้ทักษะมือฝึกที่ ๑ การตีสองมือพร้อมๆ กัน
- วงกลมรอบตัวโน้ต ○ แสดงการบรรเลงที่ใช้ทักษะมือฝึกที่ ๒ การตีกรอ

ทักษะมือฝึกที่ ๑ การตีสองมือพร้อมกัน รูปแบบโน้ตคือ

ขวา	- - - ม	- - - พ	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ด	- - - ร	- - - ม
ซ้าย	- - - ม	- - - พ	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ด	- - - ร	- - - ม

ทักษะมือฝึกที่ ๒ การตีกรอ รูปแบบโน้ตคือ

ขวา	ม ม ม ม	พ พ พ พ	ซ ซ ซ ซ	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ด ด ด ด	ร ร ร ร	ม ม ม ม
ซ้าย	ม ม ม ม	พ พ พ พ	ซ ซ ซ ซ	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ด ด ด ด	ร ร ร ร	ม ม ม ม

- วงกลมรอบตัวโน้ต แสดงการบรรเลงที่ใช้ทักษะมือฝึกที่ ๒ (การตีกรอ)
- เมื่อตัวโน้ตเหนือเส้นบรรทัด และได้บรรทัดตรงกันแสดงถึงการตีสองมือพร้อมๆ กัน
- เมื่อตัวโน้ตเหนือเส้นบรรทัด และได้บรรทัดเอียงกันแสดงถึงการตีสองมือไม่พร้อมกัน

ภาคผนวก

ป.๖ เรียนเพลงพม่ารำขวาน

ทำนองเพลง

ขวา	- -	ร้ ม้	-	ร้ -	ม้	ร้ ม้	ร้ ร้	- -	ร้ ม้	-	ร้ -	ม้	ร้ ม้	ร้ ร้
ซ้าย		ม	-	ร -	ช -	ด	-	ร		ม	-	ร -	ช -	ด
				ด	ด	ม	ร	ด				ด	ด	ม
	- - - -	-	ด	-	ม	ร	ด	-	ล	- - - -	-	ด	-	ม
	- -	ด	ช	-	ล -	ช -	ช	ฟ	ช -	ฟ	- -	ด	ฟ	-
	- -	ด	ช	-	ล -	ช	ช	ฟ	ช -	ฟ	- -	ด	ฟ	-
	- -	ด	ช	-	ล -	ช	ช	ฟ	ช -	ฟ	- -	ด	ฟ	-
	- -	ด	ช	-	ล -	ช	ช	ฟ	ช -	ฟ	- -	ด	ฟ	-
	- -	ด	ด	-	ร -	ม -	ร -	ม -	ฟ -	ช -	- -	ด	ด	-
	-	ช	-	ล -	ท -	ล -	ท -	ด -	ร -	ด				

สัญลักษณ์   แสดงเครื่องหมายการตีสะบัดและสะบัดลง ซ้าย ๑ ครั้ง ตามด้วยขวา ๒ ครั้ง
 สัญลักษณ์ • ใต้ตัวโน้ตแสดงระดับเสียงต่ำของตัวโน้ต

รูปแบบโน้ตทักษะมือฝึกที่ ๕

ขวา	- -	ร	ม	- -	ม	ฟ	- -	ฟ	ช	- -	ช	ล	- -	ล	ท	- -	ท	ด	- -	ด	ร	- -	ร	ม
ซ้าย		ม			ฟ				ช			ล			ท			ด			ร			ม

ทักษะมือฝึกที่ใช้ในการบรรเลง
 ซ้องวง

ทักษะมือฝึกที่ ๔
 ตีด้วยมือขวา ๑ ครั้ง แล้วตาม
 ด้วยมือขวากับมือซ้ายตีพร้อม
 กันอีก ๑ ครั้ง
 ดังนี้

รูปแบบโน้ตทักษะมือฝึกที่ ๓๔

ขวา	ม	ฟ	ฟ	ช	ช	ล	ล	ท	ท	ด	ด	ร	ร	ม	ม	ฟ
ซ้าย	-	ร	-	ม	-	ฟ	-	ช	-	ล	-	ท	-	ด	-	ร

ทักษะมือฝึกที่ ๓๔
 การตีสะบัด ดังนี้

ภาคผนวก

ทักษะมือฝึกที่ ๓
รูปแบบโน้ตคือ

ขวา	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล ล	-- ท ท	-- ด ด	-- ร ร	-- ม ม
ซ้าย	- ม	- ฟ	- ซ	- ล	- ท	- ด	- ร	- ม

ทักษะมือฝึกที่ ๓

การตีซ้าย ขวา ขวา

ทักษะมือฝึกที่ ๕
รูปแบบโน้ตคือ

ขวา	ซ ล	ล ท	ท ด	ด ร	ร ม	ม ฟ	ฟ ซ	-- ซ ล
ซ้าย	ม ฟ	ฟ ซ	ซ ล	ล ท	ท ด	ด ร	ร ม	ม ฟ

ทักษะมือฝึกที่ ๕

การใช้มือซ้ายตี ๒ ครั้ง ตามด้วยมือขวา ๒ ครั้ง เรียงเสียงไปทางด้านเสียงสูง นักเรียนต้องฝึกใช้ประสาทสัมผัสของมือให้สัมพันธ์กับทิศทางของมือ

การภาวนาบนมือฝึกนี้นักเรียนจะได้พัฒนาประสาทสัมผัส กาย-ใจ ให้สัมพันธ์กับการนำทักษะมือฝึกมาใช้ในแต่ละท่วงทำนองเพลง และในขณะที่นักเรียนกำลังบรรเลงเพลง นอกจากนักเรียนจะได้ฝึกฝนทักษะมือฝึกแล้ว ยังมีทักษะความแม่นยำอีก ๕ ประการที่ครูคอยเน้นย้ำอยู่เสมอ รวมไปถึงการจัดระเบียบของร่างกายให้ดูสง่างามในขณะที่บรรเลงด้วย

ทักษะความแม่นยำ ๕ ประการ คือ

- **แม่นยำมือ** หมายถึง อาการที่ลงมือและน้ำหนักของมือ ลงไปในตำแหน่งที่ถูกต้องของจุดกำเนิดเสียงในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดและไม่พลาดเสียง
- **แม่นยำหู** หมายถึง ความแม่นยำในเสียง สามารถจดจำระดับเสียงตามที่ครูบรรเลงให้ฟังได้แล้วสามารถบรรเลงตามครูได้ถูกต้อง
- **แม่นยำตา** หมายถึง สามารถใช้สายตาระยะห่างของเสียงแล้วบรรเลงได้โดยไม่ผิดพลาดเพียงใช้สายตาดำเลือก
- **แม่นยำปาก** หมายถึง สามารถออกเสียงได้ตรงตามระดับเสียงของเครื่องดนตรีได้ถูกต้อง
- **แม่นยำใจ** หมายถึง อาการที่ผู้บรรเลงมีความมั่นใจ เมื่อผ่านการฝึกฝนความแม่นยำทั้ง ๔ ประการแล้ว แม้จะให้หลับตาตีก็ยังคงมีความแม่นยำ มีความมั่นใจที่จะบรรเลง

๒.๓ ไหวพริบปฏิภาณ และปัญญา

ในความคิดของท่าน ท่านคิดว่าการมีไหวพริบปฏิภาณนั้น สามารถฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่า นักเรียนของท่านจะมีไหวพริบปฏิภาณเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์เช่นใดบ้าง (✓)

- การให้นักเรียนออกแสดงดนตรีในงานต่างๆ ของโรงเรียน
- การฝึกให้นักเรียนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เช่น การหาส่วนผสมที่พอดีระหว่างข้าวสุกกับข้าวเหนียวเพื่อถ่วงเสียงติดหน้ากลอง
- การสอนให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงที่มาของเพลงแต่ละเพลง
- การฝึกให้นักเรียนที่บรรเลงได้ดี ช่วยแนะนำเพื่อนที่อ่อนกว่า
- การฝึกให้นักเรียนมีสมาธิ มีสติในขณะที่บรรเลง
- การฝึกฝนทางดนตรีด้วยการท่องจำโน้ตเพลงเพียงอย่างเดียว

ครูผู้สอน : การจะฝึกให้นักเรียนมีไหวพริบปฏิภาณนั้น เราจะต้องฝึกให้เขามีสมาธิ มีสติ รู้อยู่เสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่ แล้วฝึกให้นักเรียนเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ครูกำหนดขึ้น จากง่ายไปยาก และให้นักเรียนทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ว่าเขาจะทำอะไรอยู่ในสถานการณ์เช่นไร เขาก็สามารถปรับตัว หรือแก้ไขปัญหา เหตุการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที

- การให้นักเรียนออกแสดงดนตรีในงานต่างๆ ของโรงเรียนก็เป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับนักเรียน เพราะถ้าหากมีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างแสดง หรือบรรเลงผิดเพี้ยนไป เขาก็จะได้ฝึกแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น หาวิธีบรรเลงกลับมาให้ได้ โดยไม่ต้องหยุดบรรเลง
- การฝึกให้นักเรียนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
- การฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์เปรียบเทียบ ให้เห็นทำนองเพลงแต่ละทำนองว่าเหมือนหรือต่างจากทำนองเพลงอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร จะทำให้นักเรียนมีความแม่นยำในทำนองเพลงมากขึ้น มีความรู้มากขึ้น สามารถถ่ายทอดต่อผู้อื่นได้ ปัญญาจึงเกิดขึ้น
- การให้นักเรียนช่วยแนะนำเพื่อนที่อ่อนกว่า นอกจากจะฝึกให้เขารู้จักการเป็นผู้ให้แล้ว เขายังได้ทบทวนกลั่นกรองสิ่งที่เขารู้มาอีกรอบหนึ่งด้วย เพราะสิ่งที่เขาให้เพื่อนก็คือสิ่งที่เขาประสบด้วยตัวเอง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาต่างๆ ให้แก่เพื่อนวัยเดียวกัน โดยมีครูคอยเฝ้าสังเกตอยู่ใกล้ๆ
- การที่นักเรียนมีสมาธิในขณะที่บรรเลง หรือทำงานใดๆ ก็ตาม สมาธิถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดปัญญา เพราะเขาสามารถรู้เท่าทันอาการของตัวเอง และ สิ่งต่างๆ ภายนอกที่เข้ามากระทบ
- การฝึกฝนทางดนตรีด้วยการท่องจำทำนองเพลง ก็สามารถทำให้นักเรียนเกิดไหวพริบ ปฏิภาณ และปัญญาได้เช่นกัน เพราะเมื่อบรรเลง นักเรียนก็รู้ว่าบรรเลงเร็วไป ช้าไป เสียงดังไป เบาไป นักเรียนก็สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับทำนองที่ถูกต้อง แต่นักเรียนจะไม่สามารถวิเคราะห์ให้เห็นที่มาของทำนองเพลงได้

การสอนของเราไม่ได้มุ่งให้เด็กได้เพลงกันเพียงอย่างเดียว ด้วยกระบวนการที่เราเริ่มตั้งแต่ก่อศรัทธา จนกระทั่งฝึกอย่างมีสติ รู้จักวิเคราะห์เหตุผล ที่มาที่ไปนี้ เชื่อว่า เป็นวิธีที่ก่อให้เกิดไหวพริบ ปฏิภาณ และปัญญาได้

ตอนที่ ๓ การติดตามประเมินผล

การประเมินผลการเรียนในวิชาดนตรีไทย ครูจะคอยติดตามประเมินผลในขณะที่นักเรียนปฏิบัติทุกคาบ ทุกสัปดาห์ เนื่องจากครูต้องติดตามดูพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน โดยบันทึกลงในแบบบันทึกการประเมินผล ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยกำกับไม่ให้ครูผู้สอนหลงลืมสิ่งที่จะต้องประเมินว่านักเรียนมีระดับพัฒนาการในจุดประสงค์นั้นๆ อย่างไร ทำให้สามารถปรับแผนการสอนให้เหมาะกับการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทันเวลา และในทางกลับกันครูยังสามารถวิเคราะห์ผลการสอนของตนเองได้ด้วย ซึ่งครูผู้สอนจะจัดทำในรูปของแบบประเมินผลตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ในแผนการสอนรวม หรือแผนปฏิบัติการในหนึ่งหน้ากระดาษ (One Page) ซึ่งโรงเรียนรุ่งอรุณจัดทำแบบประเมินผลออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

- แบบประเมินผล ๑ หรือ ปผ.๑ คือการประเมินผลทั้งในสาระวิชาทางดนตรี และการปฏิบัติดนตรีตามกระบวนการของหลักสูตรดนตรีไทยในโรงเรียนรุ่งอรุณ ซึ่งครูจะระบุเนื้อหาการเรียน และจุดประสงค์ที่นักเรียนควรบรรลุในแต่ละกิจกรรมตามแผนการสอนที่วางไว้ ทั้งนี้ครูอาจใช้แบบปผ.๑ เป็นรายสัปดาห์ รายตอน หรือรายกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
- แบบประเมินผล ๒ หรือ ปผ.๒ คือแบบประเมินรายสัปดาห์หรือรายตอนตามผลการเรียนที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นๆ ซึ่งจะระบุจุดประสงค์ต่างระดับเพื่อเอื้อต่อเด็กที่มีความสามารถต่างกัน การประเมินผลเป็นระยะระหว่างภาคการศึกษาเช่นนี้เอื้อต่อครูให้สามารถซ่อมเสริมการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนได้ทันการอีกด้วย ซึ่งลำดับพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนที่ครูเฝ้าสังเกตตลอดทั้งภาคการศึกษานั้นๆมีหลายประเด็น เช่น

ความแม่นยำของจังหวะ	ระบบประสาทสัมผัส
ระเบียบของร่างกาย	การอธิบาย และการประมวลความรู้
ความรับผิดชอบ	ความคิดสร้างสรรค์
สุนทรีย์	บุคลิกภาพ

ภาคผนวก

- แบบประเมินผล ๓ หรือ ปผ.๓ คือแบบกรอกผลคะแนนของการปฏิบัติ การทดสอบและกระบวนการเพื่อส่งเป็นรายงานไปยังผู้ปกครอง โดยครูจะเขียนเกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่โดดเด่นหรือจุดที่ต้องพัฒนาให้ผู้ปกครองรับทราบ และส่งต่อไปยังระดับชั้นอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

แบบ ปผ.๑	
วิชา/หน่วยการเรียนรู้ ดนตรี ภาคเรียนที่	ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒ ชื่อครูผู้สอน
ระบุ : สถานที่ / อุปกรณ์ / สื่อการสอนการเรียนรู้ / ตำรา / แบบฝึกหัด / สมุดบันทึก / ใบงาน / แบบทดสอบ / ภาคสนามของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน	หมายเหตุ : ครูอาจใช้แบบแผนการสอนย่อยนี้ รายสัปดาห์ รายตอนหรือรายกิจกรรมได้แล้วแต่ความ เหมาะสม
ตอนที่ ๒ กาวานบนมือฝึกจนเข้าสู่ใจ วันที่ถึง เวลาเรียนรวม ๕ คาบ	เนื้อหา ๑. สัญลักษณ์ทางดนตรี การอ่าน และการออกเสียง ๒. การดูแลรักษาเครื่องดนตรี ๓. การบรรเลงด้วยอังกะลุงโดยมีเครื่องประกอบจังหวะชนิดต่างๆ คอย ควบคุมจังหวะ ๔. การจัดระเบียบร่างกายในขณะบรรเลง ๕. ประเภทของเครื่องดนตรีและลักษณะการใช้มือในการบรรเลงใน เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี ๖. เพลงยี่วาและความเป็นมาเกี่ยวกับเพลงซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ตอบ สอนต่อการฝึกฝน ๗. การพัฒนาประสาทสัมผัสโดยใช้ทักษะมือฝึกเพื่อให้เกิดความ สมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ
กิจกรรมการเรียนรู้	จุดประสงค์ที่ควรบรรลุ
กาวานบนมือฝึก (๕ คาบ) ๑. ให้นักเรียนร้องโน้ตประกอบจังหวะ ฉิ่ง กลอง ๒. ให้นักเรียนฝึกฝนปฏิบัติบำรุงรักษาเครื่องดนตรี ๓. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการจับอังกะลุง-การเขย่าที่ถูกต้อง ๔. ฝึกฝนการเขย่าอังกะลุงพร้อมกับการร้องโน้ตเข้ากับจังหวะ ฉิ่ง กลองเพื่อเสริมทักษะการจัดระเบียบร่างกายและทำนั้งในการ ปฏิบัติให้มีความสมบูรณ์พร้อมยิ่งขึ้น ๕. ให้นักเรียนฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงในทำนองเพลงยี่วา ๖. ให้นักเรียนฝึกฝนและพัฒนาความสมดุลของประสาทสัมผัสโดย ใช้การปฏิบัติอังกะลุงเข้ามาเป็นตัวกำกับ ๗. ให้นักเรียนศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี เพื่อค้นหาความ สนใจของตนเองต่อเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ สำหรับเลือกเรียนใน ระดับชั้นต่อไป ๘. ให้นักเรียนทดลองปฏิบัติเครื่องดนตรีพร้อมกับการร้องโน้ต ๙. ปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี เพื่อค้นหาความสามารถ ของตนเองโดยในช่วงแรกครูจะเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตาม ขั้นตอนต่อไปนี้ - ครูสาธิตให้ดู - ครูปฏิบัติพร้อมกับนักเรียน - ให้นักเรียนปฏิบัติกันเองโดยไม่ต้องดูต้นแบบจากครู และครู ช่วยให้จังหวะประกอบ	๑. สามารถอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี และออกเสียงร้องโน้ตได้ ถูกต้องตามทำนอง-จังหวะและระดับเสียง ๒. สามารถดูแลรักษาเครื่องดนตรีได้อย่างถูกวิธี ๓. สามารถบรรเลงอังกะลุงพร้อมกับการร้องโน้ตให้เข้ากับจังหวะได้ ๔. รู้วิธีจัดระเบียบร่างกายของตนเองให้เหมาะสมในขณะบรรเลงได้ ๕. เข้าใจถึงที่มา และรู้โอกาสในการบรรเลงเพลงยี่วา พร้อมทั้ง สามารถบรรเลงได้ถูกต้อง ๖. มีระบบประสาทสัมผัสที่สัมพันธ์กันทั้งร่างกายและจิตใจ (มือ หู ตา ปาก ใจ) ๗. สามารถวิเคราะห์ และเปรียบเทียบลักษณะการใช้มือในรูปแบบ ต่างๆ ในขณะบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีชนิด ต่างๆ ได้

ภาคผนวก

แบบรายงานผลการประเมินการเรียนประจำหน่วย (ปผ.๓)

ชื่อเรื่อง ทักษะมือฝึก ๑-๓ และเพลงยะวา

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒

ชื่อวิชา ดนตรี

ปีการศึกษา ภาคเรียนที่

ชื่อโครงการ ภูมิปัญญาดนตรีไทย

ชื่อครูผู้สอน-ประเมิน.....

ชื่อนักเรียน.....

คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้

ตั้งแต่แผนย่อยที่ ๑-๓ (วันที่เดือน..... ถึง วันที่เดือน.....)

๑. ก่อศรัทธา

- จรรยานักดนตรี

๒. ภาวนาบนมือฝึก

- การร้องโน้ตเพลงยะวา
- ปฏิบัติเครื่องดนตรี (อังกะลุง) เพลงยะวา
- ปฏิบัติเครื่องดนตรี (ตามความสนใจ) เพลงยะวา
- การดูแลรักษาอุปกรณ์และเครื่องดนตรี

๓. เกิดการเล่นที่ชำนาญแม่นยำ

- ปฏิบัติทักษะมือฝึกที่ ๑-๓
- การปฏิบัติรวมวง

ผลการประเมิน

- ๑. จรรยานักดนตรี
- ๒. ปฏิบัติการร้องโน้ตเพลงยะวา
- ๓. ปฏิบัติเครื่องดนตรี (อังกะลุง) เพลงยะวา
- ๔. ปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย (ตามความสนใจ) เพลงยะวา
- ๕. ดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องดนตรี
- ๖. ปฏิบัติทักษะมือฝึกที่ ๑-๓
- ๗. การปฏิบัติรวมวง

(คะแนนเต็ม)

(คะแนนที่ได้)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
คะแนนรวม

ความเห็นของครูผู้สอน

.....

ทักษะโดยรวม

สุนทรียะ ความรับผิดชอบในตนเอง บุคลิกภาพ

ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา

ตัวอย่างแบบประเมินผล ๑-๒-๓

งานหยดน้ำแห่งความรู้

“การเรียนที่โรงเรียนรุ่งอรุณ การเรียนการสอนเน้นที่ ๒ อย่าง คือ ๑. ครูเป็น ๒. เด็กเป็น

เป็น ในที่นี้คือสามารถเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้จริงด้วยตัวเอง ช่วงแรกรับรู้ก่อนแล้วก็รู้สึกที่ตัวเองเรียนเมื่อรู้แล้วก็ไป คือ เอาสิ่งนั้นมาใช้กับตัวเองได้ พอถัดจากนั้นก็คือ สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตัวเองรู้ให้คนอื่นได้เป็นขั้นที่ ๓ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนอื่นด้วย รู้วิธีว่าสิ่งที่ตัวเองรู้ สิ่งที่เป็น ก่อเกิดความดีความงามอะไรในชีวิตของทั้งตัวเองและคนอื่น ครูก็จะจัดการเรียนการสอนที่จะให้เกิดผลขึ้นมาทั้ง ๓ ขั้นนี้ในรูปแบบว่าจะทำอย่างไรให้เด็กได้ถ่ายทอดและแม่นยำกับสิ่งที่เขารู้มา เขาเป็นและติดตัวไป

เราเห็นว่าการที่คนเรารู้อะไร เราฟังปุ๊บเราก็รู้สึกเข้าใจได้ไม่ยากก็ใช้วิธีฟังจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งเกิดเป็นสุขตมยปัญญา หรือปัญญาที่เกิดจากการฟัง อีกขั้นหนึ่งเราก็เริ่มคิดพิจารณาเรื่องที่เราฟัง เริ่มที่จะนำไปเชื่อมโยง เปรียบเทียบ นำไปใช้กับเหตุการณ์อื่นๆ ก็เกิดความเข้าใจขึ้นมาอีกระดับ เรียกว่า จินตมยปัญญา คือเริ่มนำมาคิดใคร่ครวญเทียบกับสถานการณ์อื่นๆ อุปมาอุปไมยทำนองเดียวกัน อีกขั้นหนึ่งคือ นำสิ่งที่รู้ที่เข้าใจจาก ๒ ขั้นแรก นำมาเป็นตัวเองที่ชัดเจนจริงๆ เปรียบเหมือนการว่ายน้ำ เราฟังครูสอนอธิบายว่าว่ายน้ำอย่างไร พอเราลงไปว่ายทดลองทำดูในครั้งแรกๆ ก็พอจะได้ แต่พอถึงขั้นพัฒนาไปถึงจุดที่ว่ายได้ดีกำกับแขน ขา ลำตัวกับจังหวะของการขึ้นลงต่างๆ ได้ Speed ที่ดี Master ได้คือ จะเอาเข้าเร็ว รู้ที่จะกำกับตัวเองแบบนี้เรียกว่า เปลี่ยนพฤติกรรมคือ ทำแล้วสังเกตตัวเองได้จนถึงสามารถระบุตนเองได้ว่าทำอย่างนี้ทำให้เร็วขึ้นได้อย่างไร ถึงขั้นนี้เราบอกคนอื่นได้แล้ว อธิบายได้แล้ว เรียกว่า ภาวนา ก็เลยเป็นเงื่อนไขของเราว่าสิ่งที่ต้องนำมาบอกกล่าวคนอื่นเป็นเงื่อนไขให้เด็กทุกคนนำสิ่งที่เขารู้แล้วไปภาวนา ประมวล Present ออกมาเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งที่จะอธิบายคนอื่นให้เข้าใจเรื่องที่ตนเองเรียน ไม่ใช่อธิบายแบบที่อธิบายแบบ Lecture บนกระดาน ไม่อธิบายแบบเอาความจำมาถ่ายทอดให้ฟัง แต่อธิบายออกมาจากความเข้าใจจริงๆ ด้วยวิธีการต่างๆ เป็นการกลั่นสิ่งที่ตนเองรู้แล้วออกมา เวลาที่เราจะกลั่นน้ำที่บริสุทธิ์ที่เป็นน้ำแท้ๆ ไม่มีอย่างอื่นเจือปนเราต้องใช้วิธีการกลั่นแล้วมันได้ทีละหยด ทีละหยด เราก็เลยเรียกงานที่เด็กต้องทำนี้ว่า หยดน้ำแห่งความรู้ เพราะต้องกลั่นต้องประมวลออกมา”

จากบทสัมภาษณ์เรื่อง “หยดน้ำแห่งปัญญา”

รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม

ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ

สานุชุมชน : ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๓ หน้า ๑๔

ภาคผนวก

ในแต่ละปีการศึกษาทางโรงเรียนจะจัดงานแสดงผลงานทางดนตรีไทยขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ ไหวพริบปฏิภาณของตนเองสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อแสดงถึงความเป็นผู้รู้ ผู้เป็น และผู้ให้ อย่างแท้จริง และถือว่างานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการติดตามประเมินผลการเรียนด้วย สิ่งที่ครูประเมินจากการแสดงผลงานนี้ มิได้เป็นการประเมินเฉพาะผลงานทางดนตรีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูจะประเมินผลตั้งแต่กระบวนการคิด กระบวนการวางแผน และกระบวนการทำงานร่วมกันของนักเรียนด้วย นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงานถือเป็นอุบายอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดศรัทธาต่อตนเอง และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

โรงเรียนรุ่งอรุณ

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๗ คณะทำงานจัดตั้งโรงเรียนรุ่งอรุณโดยรองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม ได้นำเสนอร่างโครงการก่อตั้งโรงเรียนแนวใหม่ต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการเรียนรู้หลายท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์นายแพทย์อารี วัลยะเสวี และศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง เพื่อพิจารณาให้คำแนะนำในการก่อตั้งโรงเรียน ซึ่งได้รับการสนับสนุนและให้คำชี้แนะอย่างสร้างสรรค์จากท่านเป็นอย่างดี

ต่อมาคณะทำงานฯ จึงได้จัดทำร่างหลักสูตรนำเสนอต่อที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจในการศึกษาแนวใหม่ ซึ่งได้รับคำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะคำแนะนำจากศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการแบบองค์รวมที่ชัดเจนขึ้น โดยอาศัยทัศนคติและสายตาของครู ที่เข้าใจทั้งสาระวิชาและผู้เรียนเป็นอย่างดี มาเป็นแนวทางในการจัดสร้างหน่วยการเรียนรู้การสอนที่ครอบคลุมเป้าหมายการเรียนรู้ได้จริง

วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ โรงเรียนรุ่งอรุณจึงได้เริ่มต้นเปิดดำเนินการเป็นปีการศึกษาแรก ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยอาศัยแนวทางการบริหารโรงเรียนรุ่งอรุณให้เป็นองค์กรที่มีได้แสงหากำไร แต่เป็นทางเลือกใหม่สำหรับเยาวชนในระบบการศึกษาของไทย และเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ภายใต้แนวทางของคณะกรรมการก่อตั้ง ดังมีรายนามต่อไปนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ที่ปรึกษาสูงสุด

หม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันถนวิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญเชื้อ

ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม

คณะกรรมการบริหาร

ประธานกรรมการ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

คณะกรรมการ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

นายบันเทิง ต้นติวิท

นายโสภณ สุภาพงษ์

นายธีรพล นิยม

ผู้อำนวยการโรงเรียน รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม

โรงเรียนรุ่งอรุณจัดสร้างอาคารสถานที่ขึ้นบนพื้นที่เกือบ ๕๐ ไร่ ในบริเวณ
ชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งพ้นจากความหนาแน่น แออัดของอาคารบ้านเรือน
และการจราจร และยังคงสภาพธรรมชาติของสวนในพื้นที่สีเขียวที่ร่มรื่น อากาศโปร่ง
สบายเหมาะกับสุขภาพอนามัย และการเล่นกลางแจ้งของเด็กนักเรียน ส่วนอาคาร
เรียนได้รับการออกแบบให้มีบรรยากาศโปร่งคล้ายบ้าน ๒-๓ ชั้น ซึ่งแต่ละชั้นประกอบด้วย
ห้องเรียน ๓ ห้อง ล้อมรอบโถงกลาง ซึ่งส่วนหนึ่งจัดเป็นบริเวณห้องน้ำชาย-หญิง
ที่สะอาด ด้านหน้ามีอ่างล้างมือและอ่างล้างถ้วยชาม ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด
นักเรียนและครูจะช่วยกันดูแลห้องเรียนและชั้นเรียน ร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน
ในห้องสวดมนต์และทำกิจวัตรต่างๆ เหมือนอยู่บ้านเดียวกัน โดยมีครูเป็นผู้ใหญ่ที่คอย
ให้ความเมตตา อบรม สั่งสอนทั้งวิชาและคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดความอบอุ่น
และเป็นปกติสุข นอกจากนี้ การเลือกใช้วัสดุส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุธรรมชาติที่คงทนถาวร
ให้กลมกลืนอยู่ท่ามกลางแมกไม้ บึงใหญ่ สนามหญ้า เพื่อให้สภาพแวดล้อมเหล่านี้
เป็นห้องเรียนธรรมชาติไปในตัวที่นักเรียนจะสัมผัสได้โดยตรงตลอดเวลา

โรงเรียนรุ่งอรุณตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๙/๙ หมู่ ๕ ถนนพระราม ๒
ซอย ๓๓ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐
โทร. ๐-๒๘๗๐-๗๕๑๒-๔, ๐-๒๘๗๖-๐๙๐๓-๔

และ ๐-๒๘๔๐-๒๕๐๑-๔

โทรสาร ๐-๒๘๗๐-๗๕๑๔

Website : www.roong-aroon.ac.th

E-mail : infor@roong-aroon.ac.th

E-mail : school@roong-aroon.ac.th

ปัจจุบันในปีการศึกษา ๒๕๔๔ ซึ่งเป็น
ปีที่ ๕ ของโรงเรียนรุ่งอรุณ มีนักเรียนตั้งแต่ระดับ
อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและ
ตอนปลาย รวมทั้งสิ้นประมาณ ๗๕๐ คน ครูจำนวน
๑๖๐ คน และบุคลากรฝ่ายต่างๆ อีกกว่า ๔๐ คน
นอกจากนี้สมาชิกของรุ่งอรุณยังมีกลุ่มผู้ปกครอง
ซึ่งเป็นชมรมอาสาสมัครทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับ
พัฒนาการเด็ก ครอบครัวและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
ทั้งหมดนี้ประกอบเป็นสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ
ของรุ่งอรุณที่มีชีวิตชีวาเป็นกันเองและอบอุ่น
เสมือนหนึ่งชุมชนเล็กๆ ที่มีวิถีการเรียนรู้ เป็นแม่บท
ใหญ่แห่งความสัมพันธ์ของทุกชีวิตในรุ่งอรุณ

วิธีการเรียนรู้สู่ปัญญา

การเรียนรู้ นั้น นับเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ (ซึ่งแตกต่างอย่างเด่นชัดจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ) หากแต่การจัดการศึกษานั้น เป็นระบบหนึ่งที่สังคมมนุษย์ได้สร้างและพัฒนาขึ้นจนเป็นแบบแผนอันมีแก่นสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ พอที่จะดำรงสังคมให้เจริญงอกงามต่อไป ดังนั้น “การศึกษา” จึงควรมีบทบาทสำคัญในการนำธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ มาพัฒนาผ่านแก่นสาระและกระบวนการที่เชื่อได้ว่าจะเป็นครรลองสู่อิสรภาพทางปัญญา ซึ่งเป็นคุณสมบัติแห่งการศึกษาที่สมบูรณ์ของมนุษย์

โรงเรียนรุ่งอรุณจึงเลือก “ครรลองแห่งการพัฒนาปัญญา” เป็นแม่บทในการจัดกระบวนการศึกษาที่ชัดเจน เพื่อให้ครู นักเรียนและบุคคลที่แวดล้อม ได้ร่วมกันแสวงหาเป้าหมายสูงสุดคือ ความจริง ความดี ความงาม อันประณีตด้วยตนเอง โดยมีสัมมาทิฐิเป็นที่ตั้ง และใช้สติ-สัมปชัญญะกำกับโดยตลอด ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวจะอาศัย ๒ ปัจจัยหลักคือ กัลยาณมิตร และ โยนิโสมนสิการ

กัลยาณมิตร

ได้แก่ พ่อแม่ ครูและบุคคลแวดล้อมผู้ไม่เมตตา รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้จริง

โยนิโสมนสิการ

คือวิธีคิดของบุคคลที่จะเกิดการเรียนรู้ด้วยการพึ่งพาสติปัญญาของตนเอง ซึ่งพ่อแม่และครูสามารถเป็นต้นแบบแห่งการถ่ายทอดคุณลักษณะของผู้รู้คิดได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะการศึกษาที่แท้ จะเริ่มต้นได้เมื่อคนรู้คิดเป็น

วิธีการเรียนรู้สู่ปัญญาดังกล่าว จึงเป็นทิศทางการศึกษาของโรงเรียนรุ่งอรุณ เพื่อนำธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ไปสู่อิสรภาพทางปัญญา ผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียน

จุดมุ่งหมายของการศึกษา
ควรพาบุคคลไปให้ถึงสัมมาทิฐิ

.....

การศึกษาในความหมายที่แท้จริง
คือการศึกษาที่เป็นอิสระ
หมายถึงการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและจิตใจ
ของบุคคลบนฐานของภูมิธรรมภูมิปัญญา

.....

สถานศึกษาไม่ได้จำกัดขอบเขต
เอาไว้แต่เพียงภายในห้องเรียน
และหน้าที่การสอน
ก็ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ครูแต่เพียงผู้เดียว

.....

ครูเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญสำหรับผู้เรียน
เพราะเป็นผู้บอกผู้ชี้ทางที่ชอบ ผู้ฝึกฝนขัดเกลา
ให้ศิษย์พ้นจากความไม่รู้

.....

ความเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษา
เป็นเครื่องหมายแห่งการเกิดหนทางปัญญา
คือการถึงพร้อมด้วยกัลยาณมิตร
และโยนิโสมนสิการ

.....

(จากหนังสือ “วิถีการเรียนรู้ที่รุ่งอรุณ” โดย รองศาสตราจารย์ประกายภัทร นิยม ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ)

โรงเรียนเพื่อทิศทางใหม่ของการศึกษา

๙/๙ หมู่ ๕ ถนนพระราม ๒ ซอย ๓๓ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐
โทรศัพท์ ๘๗๐-๗๕๑๒-๓, ๘๖๗-๐๙๐๓-๔, ๘๔๐-๒๕๐๑-๔ โทรสาร ๘๗๐-๗๕๑๔

ค ณะ ต ำ ำ เ นื น ก ำ ร

โครงการวิจัยเพื่อผลิตหน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชา

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง
รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ

ผู้จัดทำ

นางสาวสุวรรณา ชีวพฤษ์
นางสาวอัญญมณี บุญซื่อ
นายไพโรจน์ ชินศิริประภา
โครงการตำราและพัฒนาสื่อ

ครูใหญ่ระดับประถมศึกษา โรงเรียนรุ่งอรุณ
ครูใหญ่ระดับอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ
หัวหน้าโครงการตำราและพัฒนาสื่อ
สำนักวัฒนธรรม โรงเรียนรุ่งอรุณ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสมศรี กิจชนะพานิชย์
นายดุสิต ทองสลวย
นางสาวประวีณา ชะลุย
นางเสวียง ศรีพันธุ์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนารูปแบบการเรียนรู้
นักวิชาการศึกษา
นักวิชาการศึกษา
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

ผู้พิจารณาผลงาน

นางสมศรี กิจชนะพานิชย์
นายวิรัช ตาแก้ว
นายวีระ พลอยครบุรี

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนารูปแบบการเรียนรู้
ผู้อำนวยการศูนย์สื่อเพื่อปฏิรูปการศึกษา
นักวิชาการศึกษา

หากท่านมีข้อสงสัย
โปรดส่งคำถามของท่านมายัง

กรุณาส่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุมวิท แขวงวชิระ เขตดุสิต

กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓

Email : onec@onec.go.th

Website : www.onec.go.th

